Pedagogisch Werkplan
Locatie
KDV Kleiweg 310

Versie juli 2026

Beheerder: Bregje de Moes

Alleen voor eigen gebruik binnen kinderopvang Zazou

Inleiding

Voor je ligt het pedagogisch werkplan van KDV Kleiweg 310. Zoals in het pedagogisch kader terug te lezen is, is dit werkplan een vertaling van het pedagogisch beleid naar de praktijk. Daarnaast leest u locatie-specifieke informatie terug, zoals de vormgeving en werkwijze van de stamgroepen, de dagindeling, de drie-uursregeling en de beroepskracht-kind ratio.

Wij vinden het te allen tijde belangrijk om het kind als uitgangspunt te nemen en naar de individuele behoeften te kijken. Wanneer een pedagogisch professional inschat dat het voor het kind of de situatie incidenteel van belang is om af te wijken van de hieronder beschreven handelwijze of keuzes en de pedagogisch professional dit goed kan onderbouwen, dan is dat gewenst en staat de pedagogisch professional hier vrij in om de situatie anders te benaderen. Alleen van de handelswijze die is ontstaan door regels vanuit de wetgeving kan en mag niet worden afgeweken.

Versie juli 2026

Beheerder: Bregje de Moes

Alleen voor eigen gebruik binnen kinderopvang Zazou

Inhoudsopgave

Inleiding **2**

Het gebouw *6*

De buitenruimte *6*

Openingstijden *6*

Kinderen op de locatie *6*

Beroepskracht kind ratio (BKR) *7*

Drie-uursregeling *7*

Vaste gezichten *8*

Professionals op de locatie *9*

BBL-stagiaires en pedagogisch professionals in opleiding (EVC/LOI) *9*

Pedagogisch beleidsprofessional/ coach *10*

Pedagogisch beleidsprofessional/ coach *10*

Hoofdstuk 2: Stamgroepen **10**

Maximale omvang en leeftijdsopbouw van de stamgroepen van KDV Kleiweg 310 ..... *10*

Verlaten van de stamgroep *11*

Samenvoegen *11*

Eerste periode *12*

Slaapbeleid *12*

Hoofdstuk 3: De dagindeling **14**

Een richtlijn *14*

Het verloop van een KDV dag *14*

Hoofdstuk 4: Bijzonderheden van kinderen **37**

De ouderapp *37*

Allergieën *38*

Foto's *38*

Te laat ophalen *38*

Hoofdstuk 5: Uitstapjes en activiteiten **39**

Uitstapjes *39*

Activiteiten *39*

Versie juli 2026

Beheerder: Bregje de Moes

Alleen voor eigen gebruik binnen kinderopvang Zazou

Activiteiten in groepen groter dan 30 kinderen *40*

Buitenspelen *40*

Hoofdstuk 6: De pedagogiek in de praktijk **43**

Communicatiemethode Gordon *43*

Emmi Pikler *44*

De voorbereide omgeving *44*

De voorbereide (werk)omgeving *44*

Ontwikkeling uit eigen kracht *45*

Bewegingsvrijheid *46*

Loose parts/open einde speelgoed *46*

Kleurplaten *47*

Gebaren *47*

De behoeftepiramide van Maslow *48*

Emotionele Veiligheid een veilige basis *48*

Sensitieve responsiviteit *49*

Structuur en grenzen stellen *51*

Vaste indeling op de groep *51*

Vaste gezichten *52*

Regels en grenzen stellen (Thomas Gordon) *52*

Het goede voorbeeld *54*

Respect voor de autonomie *54*

Praten en uitleggen *56*

Persoonlijke competenties *58*

Ontwikkelingsstimulering *58*

Bevorderen van de sociale competenties *59*

Interacties tussen kinderen onderling stimuleren *60*

Conflicten in het samenspel *61*

Normen en waarden *61*

Hoofdstuk 7: zelfstandigheid/autonomie **63**

Zindelijkheid/ ongelukjes *63*

Risicovol spelen *63*

Kinderparticipatie *63*

Hoofdstuk 8: Het pedagogisch coachingsprogramma 64

Hoofdstuk 9: Het monitoren van de ontwikkeling 67

Versie juli 2026

Beheerder: Bregje de Moes

Alleen voor eigen gebruik binnen kinderopvang Zazou

Hoofdstuk 1: locatie

KDV Kleiweg 310 is gevestigd op Kleiweg 310 in Rotterdam.

LRK: 223357583

Het gebouw

Op deze locatie is ruimte voor zes kinderdagverblijfgroepen en vijf BSO-groepen. Bij de entree van het pand waardoor ouders binnenkomen is direct een ruimte waar de maxi-cosi's en fietsstoeltjes gestald kunnen worden als er plek is. Tevens is er een washok aan de linkerzijde. Direct daarna volgt de gezamenlijke hal waarop alle zes de kinderdagverblijfgroepen uitkomen. Midden in de ruimte is een blok met daarin twee verschoonruimtes en kindertoiletten gevestigd en een personeelstoilet. Aan de andere kant van de gezamenlijke hal is ook een keukenblok te vinden. Iedere groep heeft een eigen slaapkamer aansluitend aan de groepsruimte. Na de gezamenlijke hal kom je in de gedeelde pauzeruimte en stamgroepruimte van de BSO. Aansluitend aan deze ruimte volgt de keuken, een jassenhok voor personeel, een andere groepsruimte van de BSO, de spreekkamer /pauzeruimte en twee kindertoiletten.

De buitenruimte

Aan de voorzijde van het pand is een parkeerplaats te vinden. De buitenspeelruimte ligt aan de achterzijde en zijkant van het pand. Om de buitenruimte staat een hekwerk dat op slot gaat op het moment dat de kinderen buiten spelen. De buitenruimte is een natuurtuin waarin met enkele stukken betegeling, planten, bomen, gras, heuvels, een open vlakte met zand, en een stenen constructie met water te vinden zijn. De tuin is vrij van giftige planten. De tuin wordt dagelijks door de professionals gecontroleerd op onveilige zaken.

Openingstijden

Kinderdagverblijflocatie Kleiweg 310 is op maandag tot en met vrijdag geopend van 7.30-18.30.

Kinderen op de locatie

Op deze KDV-locatie mogen maximaal 96 kinderen aanwezig zijn in de leeftijd van 10 weken tot en met 4 jaar.

Beroepskracht kind ratio (BKR)

Afhankelijk van de leeftijden van de kinderen en het aantal kinderen op de locatie, werken er twee tot zeventien pedagogisch professionals op de locatie. Dit kan per dag verschillen. De berekening die hiervoor wordt aangehouden is landelijk vastgesteld.
https://1ratio.nl/bkr/#/

Drie-uursregeling

Bij minimaal tien uur aaneengesloten opvang, kan worden afgeweken van de beroepskracht-kindratio gedurende maximaal drie uur per dag. Die uren hoeven niet aaneengesloten te zijn. Er kunnen tijdens die uren minder pedagogisch professionals worden ingezet. Voorwaarde is dat minimaal de helft van het op grond van de beroepskracht-kindratio vereiste aantal professionals wordt ingezet. Wanneer er één pedagogisch professional in het pand aanwezig is, mag er nooit afgeweken worden van de BKR.

Kinderdagverblijf

Bij Zazou wordt er gewerkt met diensten van acht en negen uur. De verschillende diensten op het kinderdagverblijf zijn te vinden in de onderstaande tabel. Van de BKR kan worden afgeweken: ’s morgens wanneer de pedagogisch professionals op verschillende tijden beginnen, ’s middags tijdens het half uur pauze en aan het einde van de middag bij het afsluiten met verschillende diensten. Het half uur pauze is tussen 12.30-14.00. De pedagogisch professionals worden dagelijks zo ingeroosterd dat er maximaal 3 uur wordt afgeweken van het BKR. Hierbij wordt rekening gehouden met de in- en uitstroom van de kinderen. Voordat er wordt afgeweken van het BKR wordt er eerst gezorgd dat er aan de behoeftes van de kinderen is voldaan. Op locaties met meerdere groepen worden de groepen samengevoegd aan het begin en aan het einde van de opvangdag. De peutergroepen voegen samen en de babygroepen ook. Op deze manier kunnen pedagogisch professionals elkaar ondersteunen in de werkzaamheden en kan er aan de behoeftes van de kinderen worden voldaan. De kinderen worden op deze momenten uitgenodigd om zelf te gaan spelen in een uitdagende omgeving. Er worden tijdens deze momenten geen activiteiten aangeboden. Op deze manier kan het toezicht en de emotioneel veilige omgeving worden gewaarborgd. Tijdens de pauzetijden wordt er ook afgeweken van het BKR, maar slapen de meeste kinderen, waardoor de pedagogisch professionals hun toezicht gerichter kunnen organiseren.

De verschillende diensten op het kinderdagverblijf.

8 uurs dienst	9 uurs dienst
7.30-16.00	7.30-17.00

8.30-17.00	8.00-17.30
9.30-18.00	8.30-18.00
10.00-18.30	8.45- 17.15
	9.00-18.30

De babygroepen (apen, giraffen, leeuwen en nijlpaarden) hebben afhankelijk van de dag en het aantal kinderen tot 4 pedagogisch professionals in wisselende diensten aanwezig op de groep. De peutergroepen (olifanten, zebra's) hebben tot 3 pedagogisch professionals op de groep. De pedagogisch professionals hebben een half uur pauze tussen 12.30-14.00.

Vaste gezichten

Stabiliteit in de inzet van pedagogisch professionals op de groepen geeft ook een vorm van structuur. Zo heeft elke groep een aantal vaste pedagogisch professionals. De kinderen kunnen ervan op aan dat zij iedere dag tenminste één van deze vaste pedagogisch professionals zien, wat hen een emotioneel veilig gevoel geeft. Op deze manier kunnen zij een hechte band opbouwen met hun vaste pedagogisch professionals. Als het kind aanwezig is, werkt er altijd minimaal één vast gezicht van het kind op de groep. Er kunnen dus meer pedagogisch professionals, al dan niet structureel, op de betreffende groep werken, naast de 'vaste' gezichten. De vaste gezichten worden bepaald per kind, niet op groepsniveau. Naast de vaste professionals maakt Kinderopvang Zazou gebruik van een vaste invalpool, om zoveel mogelijk stabiliteit op de groepen te krijgen. Naast de pedagogisch professionals zijn ook de pedagogische ondersteuning en de coaches regelmatig aanwezig op de groep of locatie.

De vaste gezichten mogen niet te vaak wisselen daarom geldt:

- Zijn er 1 of 2 pedagogisch professionals vereist bij een groep, dan zijn er maximaal 2 vaste gezichten per baby. Voor kinderen van 1 jaar en ouder maximaal 3.
- Bij 3 of meer pedagogisch professionals zijn er maximaal 3 vaste gezichten per baby. Voor kinderen van 1 jaar of ouder maximaal 4.

Mocht een vast gezicht ziek zijn, verlof hebben of op vakantie zijn, mag er afgeweken worden van het vaste gezichtencriterium. In deze situaties mag een andere pedagogisch professional ingezet worden. Voordat van het vaste gezichtencriterium mag worden afgeweken moet er aan een aantal voorwaarden zijn voldaan:

1. Afwijken is alleen toegestaan in situaties waarbij volgens het vaste gezichtencriterium maximaal twee of drie vaste gezichten worden toegewezen, dus niet in situaties waarbij er vier vaste gezichten toegewezen mogen worden
2. Er geen ander vast gezicht beschikbaar is dat ter vervanging van het afwezige vaste gezicht kan worden ingezet
3. Het vaste gezicht dat uitvalt door ziekte, vakantie of verlof mag niet langer dan vier aaneengesloten weken afwezig zijn

Bij Zazou wordt ernaar gestreefd om het vaste gezichtencriterium zo veel mogelijk aan te houden, zodat er een veilige omgeving kan worden gecreëerd. Mocht er toch van worden afgeweken dan wordt ernaar gestreefd om eerst een ander vertrouwde beroepskracht van de eigen groep in te zetten. Als dit niet mogelijk is worden vertrouwde beroepskrachten van een koppelgroep ingezet of een vaste invalkracht. Het kind is bekend met deze professionals, waardoor zoveel mogelijk de veilige omgeving kan worden gewaarborgd. Daarnaast wordt ernaar gestreefd om kinderen op te vangen op hun eigen groep met dezelfde kinderen, zodat de stabiliteit en structuur gewaarborgd kan blijven.

Professionals op de locatie

De stamgroepen hebben hun eigen vaste pedagogisch professionals.

Zebra's Leeftijd: 1-4 jaar	*Olifanten Leeftijd: 1-4 jaar*	*Leeuwen Leeftijd: 0-3 jaar*	*Giraffen Leeftijd: 0-3 jaar*	*Nijlpaard en Leeftijd 0-3*	*Apen Leeftijd: 0-3 jaar*
Meike	Steven	Janica	Nuria	Chantal	Gitty
Lara	Suzanne	Noa	Nina	Dewi	Xiu
Lisanne	Shirley	Wendy	Shehera	Lotte	Natasja
		Chrystal		Esmee	Dewi
		Vienna			

BBL-stagiaires en pedagogisch professionals in opleiding (EVC/LOI)

Naast pedagogisch professionals kunnen er ook BBL-stagiaires, EVC'ers en LOI'ers worden ingezet op de stamgroep. In het pedagogisch kader is terug te lezen wat hun taken en formatieve inzet zijn. Op KDV Kleiweg 310 is er de gelegenheid om 50% van het totaal aantal

professionals te begeleiden bij de opleiding. Als op deze locatie bijvoorbeeld 6 beroepskrachten nodig zijn, mogen daarvan maximaal 3 beroepskrachten in opleiding zijn.

Pedagogisch beleidsprofessional/ coach

Op de KDV Kleiweg 310 is er dagelijks een dagverantwoordelijke aanwezig. Deze zorgt ervoor dat de dag goed verloopt op locatie en is het eerste aanspreekpunt voor de professionals over praktische zaken. De pedagogisch coach richt zich op het naleven van het beleid en het pedagogisch handelen van de professionals. Er is hierbij locatiecoaching en individuele coaching. De dagverantwoordelijke en de pedagogisch coach stemmen dagelijks af en zorgen ervoor dat goede opvang geboden kan worden aan de kinderen. De coach begeleidt hierbij de dagverantwoordelijke. De dagverantwoordelijke op deze locatie zijn: Meike en Chantal.

Pedagogisch beleidsprofessional/ coach

Mario en Maria zijn de pedagogisch coaches van de KDV Kleiweg 310. Mario coacht de peutergroepen en Maria de babygroepen. Meer informatie over de pedagogisch coaching vind je terug in hoofdstuk 8. Voor beleidszaken kunnen pedagogisch professionals terecht bij Bregje.

Hoofdstuk 2: Stamgroepen

Kinderopvang Zazou hecht veel waarde aan het waarborgen van de emotionele veiligheid van de kinderen. Dit gebeurt onder andere door elk kind te plaatsen in één vaste stamgroep met de bijbehorende vaste pedagogisch professionals. Een kind maakt gedurende de week gebruik van ten hoogste twee verschillende stamgroepruimtes.

Op KDV Kleiweg 310 zijn de volgende stamgroepen:

Maximale omvang en leeftijdsopbouw van de stamgroepen van KDV Kleiweg 310

Groep	Leeftijdsopbouw	Maximaal aantal kinderen
Zebra's	1 t/m 4-jarigen	16 kinderen
Olifanten	1 t/m 4-jarigen	16 kinderen
Leeuwen	0 t/m 3-jarigen	16 kinderen
Nijlpaarden	0 t/m 3-jarigen	16 kinderen

Giraffen	0 t/m 3-jarigen	16 kinderen
Apen	0 t/m 3-jarigen	16 kinderen

*Het maximale aantal van 96 wordt niet overschreden

Verlaten van de stamgroep

Bij enkele activiteiten of situaties is het mogelijk of komt het voor dat de kinderen de eigen stamgroep verlaten:

1. Tijdens het spelen in de gezamenlijke hal
2. Tijdens het buitenspelen. KDV Kleiweg 310 beschikt over een eigen buitenspeelruimte die is ingericht voor de kinderen
3. Uitstapjes. Hierbij valt te denken aan wandelingen in de buurt, maar ook met zijn allen of in een groepje naar de supermarkt voor boodschappen of een uitstapje naar de kinderboerderij de Wilgenhof, de speeltuin, de Torteltuin of Plaswijckpark.
4. Spelen in de ballenbak en of de gymzaal van de BSO. Daarnaast ook voor grotere gezamenlijke activiteiten zoals bijvoorbeeld de viering van Sinterklaas/Koningsdag etc. (zie ook omgaan groepen groter dan 30)

Samenvoegen

Kinderopvang Zazou hecht veel waarde aan het waarborgen van de emotionele veiligheid van de kinderen. Dit gebeurt onder andere door elk kind te plaatsen in één vaste stamgroep met de bijbehorende vaste pedagogisch professionals. Dit betekent dat het niet is toegestaan om dagelijks te bepalen hoe de groepen worden ingedeeld aan de hand van het aantal aanwezige kinderen. In sommige situaties is het nodig om hierop een uitzondering te maken en worden de groepen samengevoegd. Samenvoegen betekent tevens dat de gehele groep samenvoegt met de andere groep, en niet enkele kinderen of een gedeelte van de stamgroep.
Er zijn wettelijk toegestaan twee manieren om samen te voegen: structureel en incidenteel.

- Structureel samenvoegen

De koala's en de zebra's worden structureel samengevoegd op vrijdag. Dit aangezien dit wenselijk is door het lage kindaantal en het aanbieden van vaste/vertrouwde gezichten. Verder worden de babygroepen tussen 8.00-9.30 samengevoegd op de babygroepen en de peuters op de gang. Zo kunnen professionals elkaar ondersteunen bij het uitvoeren van de taken.

- Incidenteel samenvoegen

Het is zowel op organisatorisch als op pedagogisch vlak niet wenselijk om bij een laag kind aantal in een stamgroep toch verplicht in de eigen stamgroepsruimte te verblijven. Daarom kan het zijn dat er incidenteel wordt samengevoegd tijdens de vakantieperiodes en bij ziekte en/of verlof van pedagogisch professionals. Dit gebeurt enkel wanneer de BKR dit toelaat. Uiteraard wordt er met het samenvoegen zo veel mogelijk rekening gehouden met de emotionele veiligheid van de kinderen. Zo wordt bij het samenvoegen gestreefd naar het inzetten van één vertrouwde pedagogisch professional van de stamgroep. Ouders dienen hiervoor geen schriftelijke toestemming te geven, zij worden op de hoogte gesteld via de ouderapp.

Eerste periode

Het intakegesprek is vaak de eerste ontmoeting tussen de professional, de ouders en het kind. Het kind en de ouder zijn samen van harte welkom om een uurtje rond te blijven kijken na het intakegesprek (voorafgaand aan de startdatum). Ouder en kind krijgen een rondleiding als ze die nog niet hebben gehad. De mentor vertelt over de visie van Zazou, leert de ouders en het kind kennen, informeert over het dagritme/bijzonderheden en vertelt ouders dat het fijn voor het kind is als de thuisomgeving en kinderopvang op 1 lijn zitten bijv. wat betreft voeding, dagschema en slapen in bed.

De mentor maakt samen met de ouders/verzorgers afspraken over de eerste periode. Wij adviseren om de eerste periode rustig op te bouwen. Pedagogisch professionals zorgen ervoor dat zij al veel weten over het kind die op de groep komt en betrekken ouders hierbij (door ouders samen met hun kind de groep te laten verkennen). Bij de BSO adviseren wij ouders/verzorgers om de eerste dag (of een keer eerder die week) zelf met het kind mee te lopen naar de BSO. Ook geven wij aan ouders mee dat het voor het kind emotioneel gezien stabieler is, als ouders in de gelegenheid zijn, om het kind de eerstvolgende keer iets eerder op te halen. Zo is er voldoende tijd om een uitgebreide overdracht te geven en heeft het kind meteen een succeservaring dat de ouder(s) ten alle tijden terugkomen.

Slaapbeleid

Baby's

Baby's slapen naar behoefte of volgens het ritme dat ouders aangeven. Baby's worden één voor één bed gebracht. Zo krijgen zij de volledige aandacht van de pedagogisch professional. Bij het verschonen wordt de slaapzak aangetrokken. Wanneer een kind een knuffel en/of

speen heeft, worden deze meegenomen naar de slaapkamer. Het kind wordt rustig in bed gelegd. De pedagogisch professional aait het kind nog even over de bol, zegt welterusten (of iets anders dat bij de individuele behoeften van het kind past) en sluit het bedje goed af en controleert dit nogmaals. Eventueel blijft de pedagogisch professional nog even bij het kind om het in slaap te helpen. Dit kan bijvoorbeeld door over de buik /borst te wrijven, het kind tussen de ogen te strelen of een liedje te zingen. De kinderen onder de 6 maanden slapen niet met knuffels, tenzij ouders hiervoor een verklaring hebben getekend. Hetzelfde geldt voor afwijkende slaaphoudingen.

Peuters

Rond 12:30 uur gaan de kinderen naar bed die één keer per dag slapen. De kinderen die naar bed gaan worden in kleine groepjes verschoond, gaan op het potje of naar de wc. De overige kinderen mogen nog even spelen. De kinderen kleden zich in hetzelfde groepje uit of worden uitgekleed en krijgen hun slaapzak aan (dit kan eventueel ook pas in de slaapkamer). Peuters worden gestimuleerd om zelf hun kleding aan-en uit te trekken. Bovenkleding wordt aangelaten, mits deze veilig is (geen koordjes, capuchon, knoopjes enz.). Pedagogisch professionals doen een kind eventueel een vervangend shirt aan zodat het warm genoeg gekleed is voor de slaapkamer. Er worden winterslaapzakken gebruikt in de winter en herfst, wanneer de temperatuur buiten zakt onder de 15 graden. Boven de 15 graden, dus in de lente en de zomer, worden de zomerslaapzakken gebruikt. Haarspeldjes en elastiekjes worden uitgedaan (Zie slaapprotocol).

De kinderen krijgen hun knuffel en/of speen en gaan in hun groepje met een pedagogisch professional naar de slaapkamer. De peuters die met een knuffel slapen die bijvoorbeeld knopen bevat mogen alleen met deze knuffel slapen als ouders een verklaring hiervoor hebben ingevuld in de ouderapp. De pedagogisch professional legt de kinderen één voor één in bed. De pedagogisch professional aait het kind nog even over de bol, zegt welterusten en sluit het bedje goed af en controleert dit nogmaals. Eventueel blijft de pedagogisch professional nog even bij de kinderen tot ze rustig zijn.

Voor de kinderen die willen rusten kan er een matras aangeboden worden. Hier kan een kind tot rust komen en eventueel slapen. Dit is altijd onder toezicht van de pedagogisch professionals.

Elk kind heeft een eigen matraszijde, die wekelijks wordt verschoond.

Soms heeft de ouder het gevoel dat zijn of haar kind zijn of haar slaapje kan overslaan of dat het beter wat korter kan slapen, maar heeft de pedagogisch professional het gevoel dat het kind nog veel behoefte heeft aan slaap om de vele prikkels op het kinderdagverblijf te verwerken. In zo'n situatie wordt er een gesprek ingepland, waarbij er wordt gezocht naar een acceptabele oplossing voor beide partijen, waarbij er wordt gekeken naar wat het beste werkt voor het kind. In zulke situaties, wordt de coach om advies gevraagd.

De peuters die wakker blijven

De peuters die wakker zijn worden uitdagende activiteiten aangeboden, zo kunnen deze oudere kinderen naar de BSO-ruimte of kunnen ze al wat moeilijkere taken doen, zoals het rijgen van kralen, peuteryoga of het spelen van spellen.

Hoofdstuk 3: De dagindeling

Een richtlijn

Hieronder staat beschreven hoe een KDV-dag bij KDV Kleiweg 310 er in grote lijnen uitziet. Deze beschrijving is een richtlijn, waarvan professionals kunnen afwijken wanneer dit beter aansluit bij de behoeftes van de kinderen op de groep. De structuur van de dag dient dus als leidraad en niet als vaste agenda die punt voor punt op de voorgeschreven momenten moet worden afgehandeld.

Het verloop van een KDV dag

In de tabellen hieronder staat de dagindeling en de werkwijze van de stamgroepen van KDV Kleiweg 310 uitgewerkt. Er wordt onderscheid gemaakt in de blauwe vlakken, die uitsluitend voor de babygroepen zijn en de roze vlakken, die uitsluitend voor de peutergroepen zijn. In de witte vlakken is de werkwijze voor beide stamgroepen hetzelfde.

Het begin van de dag

Tijd	Handeling	Uitvoering	Protocol
7.30	Locatie KDV Kleiweg 310 opent de deuren.	**Openen locatie** ● Na het openen van de gezamenlijke voordeur wordt het alarm uitgeschakeld ● De lichten worden aangezet	Het Veiligheids- en gezondheidsbeleid

		• De deur van het Kinderdagverblijf wordt opengedraaid • De badkamers worden gereed gemaakt voor gebruik • Wasmachine wordt aangezet • De pedagogisch professional vangt de kinderen op die vanaf 7.30 uur kunnen worden gebracht • De apparaten voor het verwarmen van flessen worden klaargemaakt	Voorbereide werkomgeving Emmi Pikler (pedagogisch kader)
8.00 uur	De pedagogisch professionals bereiden de groepen voor en ontvangen de ouders en kinderen.	**Openen groep** De pedagogisch professional zorgt ervoor dat het licht brandt, de deur en of raam worden opengezet om te luchten, het meubilair en het speelgoed op de juiste plek staat. Het ventilatiesysteem wordt aangezet. De pedagogisch professional zal ook een voorbereide omgeving creëren, waarbij kinderen die binnenkomen worden uitgenodigd om te gaan spelen. Zo wordt bijvoorbeeld de grondbox leeggeruimd en wordt er babyspeelgoed in uitgestald, speelkleden worden op de grond in de groep verspreid waar ook speelgoed op wordt neergelegd.	Het Veiligheids- en gezondheidsbeleid
7:30 uur - 9.00 uur	De baby's worden binnengebracht. De kinderen worden individueel begroet en samen met de pedagogisch professional nemen zij afscheid van de ouders.	**Overdracht** Ouders worden door de pedagogisch professional ontvangen op de groep. De ouders en pedagogisch professionals bespreken hoe het met de baby gaat en bespreken eventuele bijzonderheden: • Hoe heeft de baby geslapen?	Het Veiligheids- en gezondheidsbeleid Ziekte & ongevallen protocol Voedingsbeleid

	De baby's voegen op dit moment samen op de babygroepen. Op deze manier kunnen pedagogisch professionals elkaar helpen met de taken en kan er individuele aandacht worden gegeven aan het kind	• Wanneer heeft de baby voor het laatst gedronken? • Zijn ouders al begonnen met fruit/groentehappen? • Zijn er nog andere bijzonderheden? Meegebrachte borstvoeding wordt voorzien van een naam en direct in de koelkast geplaatst. Bij baby's wordt genoteerd hoe laat de laatste voeding is gedronken en wanneer een baby wakker is geworden zodat de pedagogisch professionals kunnen aansluiten op het schema en ritme van thuis. Ook worden eventuele bijzonderheden genoteerd in de agenda.	
7.30 uur - 9.00 uur	De kinderen komen binnen. De kinderen worden individueel begroet en samen met de pedagogisch professional nemen zij afscheid van de ouders, door bijvoorbeeld te zwaaien voor de deur. Samen met het kind wordt afgesproken wanneer er wordt geprobeerd om de speen, de knuffel etc. weg te leggen. Kan een kind echt geen afstand doen van de knuffel dan wordt dit op een later moment weer geprobeerd en wordt er geen punt van gemaakt. De kinderen mogen daarna vrijspelen.	**Overdracht** Ouders worden door de pedagogisch professional ontvangen op de groep. De ouders en professionals bespreken hoe het met het kind gaat en bespreken eventuele bijzonderheden: • Hoe heeft het kind geslapen? • Hoe waren zijn of haar dagen hiervoor? • Zijn er nog bijzonderheden? Bijzonderheden noteert de pedagogisch professional in de agenda.	

De ochtend

Tijd	Handeling	Uitvoering	Protocol
08.30 uur-09.30 uur	Fruithappen worden voorbereid voor de baby's. Op KDV Kleiweg 310 wordt er opgeschreven op het bord in de keuken wie welk kindaantal heeft voor het warme eten. De allergieën worden ook vermeld op het bord, zodat de groepshulp hier rekening mee kan houden. Bij binnenkomst van ouders en kinderen kan de vloer vuil zijn geworden (restanten van sneeuw/regen/zand/bladeren), indien nodig zal de pedagogisch professional dit schoonmaken. Ouders en kinderen met erg vieze schoenen worden hierop aangesproken.	**Fruithappen bereiden** Standaard worden eerst de drie fruitsoorten (appel, peer en banaan) per soort gegeven. Één pedagogisch professional verzamelt na inventarisatie van het aantal baby's dat een fruithap krijgt, het fruit. Per baby wordt er één stuk fruit aangehouden. Bij KDV Kleiweg 310 wordt het fruit in bakken bewaard in de onderste keukenkastjes in de keuken. Vervolgens wordt in de keuken het fruit gecontroleerd op versheid. Eventuele beurse plekjes worden weggesneden. Rottend fruit wordt weggedaan. Het fruit wordt gewassen, geschild en kleingesneden en in de blender fijngemalen. Na bereiding worden de fruithappen in bakjes gedaan en naar de groep gebracht en aangeboden aan de baby's.	Voedings-beleid

		Wanneer een van de baby's de fruithap niet direct op kan eten, bijvoorbeeld doordat hij op bed ligt, dan wordt de fruithap afgedekt met folie en met naam en datum direct in de koelkast gezet. De fruithap kan tot het einde van de dag bewaard worden in de koelkast. Een baby onder het jaar kan ook op een ander moment een fruithap krijgen (afhankelijk van het ritme van ouders). Vanaf 1 jaar eten de kinderen fruitstukjes. **Fruithappen aanbieden** Het streven voor de baby's is dat vaste gezichten de fruithap geven. De kinderen zitten hierbij op schoot van de pedagogisch professionals. Een fruithap kan ook eventueel in een flesje/beker worden aangeboden.	
08.45 uur - 09.30 uur	Dreumesen en peuters kunnen vrijspelen tot ongeveer 9:30 uur.	**Opruimen** De pedagogisch professionals kondigen aan dat de kinderen nog even kunnen spelen en het dan tijd is om te gaan opruimen. Een paar minuten na deze mededeling wordt het opruimliedje gezongen. De pedagogisch professionals ruimen samen met kinderen op en stimuleren de kinderen het speelgoed te herschikken. Zo kan er een deel van het	

		speelgoed opgeruimd worden en wordt er samen met de kinderen een nieuwe voorbereide werkomgeving klaargezet.	
09.30 uur	Voordat de kinderen aan tafel gaan worden hun handen gewassen. Ook professionals wassen hun handen. Handen wassen gebeurt zoveel mogelijk bij de kraan. Als alternatief kan er door de pedagogisch professionals ook gekozen worden om aan ieder kind een eigen vochtig doekje uit te delen, dat geschikt is (bijvoorbeeld van badstof of katoen) om de handen schoon te maken. De kinderen gaan gezamenlijk aan tafel om de dag te openen. Hierbij worden alle kinderen individueel begroet, eventueel voorgelezen en er worden liedjes gezongen. De kinderen mogen zelf liedjes kiezen door bijvoorbeeld een plaatje op een liedjeskaart aan te wijzen of door te vertellen welk liedje zij willen zingen. Als laatste zingen de kinderen een eet liedje, bijvoorbeeld 'Fruitje eten'. De kinderen krijgen in de ochtend fruit en rauwkost met lauwwarme thee of (fruit)water. De pedagogisch professionals zorgen dat er voor elk kind iets te eten is dat het lust en er voldoende is voor elk kind.	**Veiligheid aan tafel** De kinderen worden begeleid bij het aan tafel gaan, in passende stoelen, bankjes of kinderstoelen. Kinderstoelen worden zo geplaatst dat de kinderen zich niet kunnen afzetten tegen de tafel. De pedagogisch professionals zijn altijd aanwezig bij de tafel als kinderen aan de tafel zitten. **Rauwkost en Fruit bereiden en aanbieden** Rauwkost en fruit wordt bij KDV Kleiweg 310 in bakken bewaard in de onderste keukenkastjes in de keuken. Vervolgens wordt in de keuken het fruit en de rauwkost gecontroleerd op versheid. Eventuele beurse plekjes worden weggesneden. Rottend fruit en rauwkost wordt weggedaan. De rauwkost en het fruit worden wanneer nodig gewassen en tijdens het tafelmoment aan tafel gesneden tot kleinere stukjes.	Het Veiligheids- en gezond heids beleid Voedings beleid

		De pedagogisch professionals bieden dit aan op één of twee borden die de pedagogisch professionals doorschuiven naar het volgende kind wanneer het kind ervoor zelf een stukje fruit of rauwkost van het bord heeft uitgekozen en gepakt. Drinken Ieder kind drinkt uit een eigen beker. Pedagogisch professionals zorgen ervoor dat kinderen voldoende vocht tot zich nemen. Het liefst lauwwarme thee of water. Wanneer dit niet lukt, iets anders aanbieden; want liever iets anders dan helemaal geen vocht. In overleg met ouders kan iets anders worden aangeboden (wanneer wij dit niet hebben, dienen ouders dit zelf mee te nemen). De pedagogisch professional stimuleert kinderen om genoeg te drinken. Bekers worden vol gevuld en blijven tijdens het eten staan. Kinderen worden gestimuleerd om zelf te drinken (autonomieontwikkeling) Overdracht lezen De pedagogisch professionals lezen de overdracht tot hun laatst gewerkte dag op de	

		groep. Daarnaast dragen zij de bijzonderheden van deze ochtend aan elkaar over. Tevens wordt er een welkomstbericht in de ouderapp gezet en de ouderapp bijgewerkt.	
09.45 uur	Na het eetmoment gaan alle kinderen van tafel, waarbij zij eventueel worden geholpen om vrij te gaan spelen. De kinderen worden om de beurt verschoond en of gaan naar de wc, waarbij de rest door kan spelen.	Kinderen die al eerder beweeglijk worden en klaar zijn met eten en drinken, mogen alvast uit hun kinderstoel of van tafel. Verschonen Één voor één worden de kinderen door de pedagogisch professionals bij zich gevraagd om te worden verschoond of naar het toilet te gaan. Wanneer dit mogelijk is, worden kinderen staand verschoond. Insmeren Als het zonnig weer is, worden de kinderen die wakker blijven ook gelijk ingesmeerd met zonnebrandcrème. Dit gebeurt bij een UV-index met 3 of hoger. Elke 1,5 uur wordt het insmeren herhaald. Hierdoor heeft de crème voldoende tijd	Verschoonprotocol Warmteprotocol

		om in te trekken en optimaal zijn werk te doen.	
09.30 uur	De baby's die naar bed gaan worden eerst verschoond, krijgen vervolgens hun slaapzak aan en worden op bed gelegd.	**Slapen** De baby's worden één voor één naar bed gebracht. De baby wordt in bed neergelegd, krijgt een aai over zijn/haar hoofd en er wordt slaaplekker gezegd door de pedagogisch professional. Als alle baby's op bed liggen wordt het muziekje van de babyfoon aangezet.	Slaapprotocol
10.00 uur	Na het vrijspelen volgt het buitenspelen en volgen er activiteiten. Hierbij gaan de kinderen altijd eerst minimaal een half uur naar buiten, als het weer dit toelaat. Daarnaast kunnen er andere activiteiten worden gedaan, zoals een uitstapje, iets bakken of een knutsel maken. De groepshulp bereidt de warme maaltijd voor. Mocht de groepshulp afwezig zijn, zullen de pedagogisch professionals hun schema volgen die bekend is bij de professionals. Om de samenwerking op te zoeken zullen we ook van elkaar overnemen als bij de andere groep de BKR lager is.	**Buitenspelen** Kinderen boven het jaar spelen elke dag twee keer buiten, voor minimaal een half uur, kinderen onder het jaar 2 keer minimaal 15 minuten (Gezonde Kinderopvang) . In het buitenspelenprotocol is terug te vinden wat Kinderopvang Zazou zo belangrijk vindt aan buitenspelen en hoe hier vorm aan wordt gegeven. **Binnenspelen** Als het buiten te koud of juist te warm is, kan er natuurlijk ook binnen worden gespeeld. Het aanbieden van 'open' materiaal (waar kinderen zelf betekenis aan kunnen geven), nodigt uit tot creativiteit. **Uitstapjes** Wanneer de gelegenheid daar is, kan de groep eropuit gaan	Protocol uitstapjes Buitenspeel protocol Speelgoedprotocol

		met de BSO-bus, bolderkar en/of kinderwagen. Kinderen die niet mee willen blijven met een pedagogisch professional op de groep. Gedurende uitstapjes wordt er altijd gewerkt volgens het beleid omtrent uitstapjes. **Activiteiten** Naast buitenspelen of een uitstapje kan tijd worden besteed aan muziek, een kringspelletje of knutselen.	
10.00 uur	De baby's gaan dagelijks minimaal vijftien minuten naar buiten. Dit kan op een speelkleed, in een kruippak draagdoek, in de kinderwagen of op schoot of op de arm.	Kinderen tot twee jaar oud gaan niet mee met uitstapjes dit in verband met de aspecten hechting en veiligheid. **Buitenspelen met baby's** Dit kan op een speelkleed, in een kruippak, in een draagdoek, in de kinderwagen of op schoot of op de arm. Kinderen boven het jaar spelen elke dag twee keer buiten, voor minimaal een half uur, kinderen onder het jaar 2 keer minimaal 15 minuten (Gezonde Kinderopvang). **Activiteiten** Naast buitenspelen kan er tijd worden besteed aan	

		bijvoorbeeld muziek, een kringspelletje of knutselen.	
11.00 uur	De baby's die hebben geslapen worden uit bed gehaald en de baby's die buiten hebben gespeeld worden naar binnen gebracht. De flessen worden bereid en aangeboden.	Wanneer de baby's uit bed worden gehaald, krijgen zij een schone luier en worden zij aangekleed. **Flessen bereiden** Op de locatie worden de flessen van de kinderen in de eigen tasjes op de gang bewaard. Elke tas is voorzien van een naam. Ook de melkpoeder zit in de tas. Wanneer er borstvoeding wordt aangeboden, wordt deze uit de koelkast gehaald. Alles wordt meegenomen naar de keuken. Kinderen hebben geen toegang tot de keuken. Via het Babybrezza apparaat wordt het water voor de flesvoeding bereid. Hierna wordt de melkpoeder toegevoegd. Alle groepen bewaren de flessen in de keukenkastjes op de eigen groep behalve de giraffen (die bewaren de flessen in de keukenkastjes in de keuken in de gezamenlijke hal). Borstvoeding wordt in de flessenwarmer opgewarmd en daarna overgeschonken in de eigen fles. De voeding wordt opgewarmd buiten de groep en voordat de voeding wordt	

		gegeven wordt de temperatuur gecontroleerd op de pols. Wanneer de fles is bereid wordt deze met één op één aandacht aan de baby gegeven. Het Baby Brezza-apparaat wordt dagelijks aan het einde van de dag geleegd en gereinigd. Het waterreservoir wordt geleegd en de volgende dag opnieuw gevuld met schoon water. De onderdelen worden na reiniging goed gedroogd voordat zij worden teruggeplaatst. Maandelijks wordt het apparaat volgens de instructies van de fabrikant ontkalkt met natuurazijn.	
11.15 uur	De pedagogisch professionals geven voor de aangebroken tijd altijd even een seintje aan de kinderen dat het bijna tijd is om op te ruimen. Één pedagogisch professional gaat opruimen met de kinderen en de andere pedagogisch professional dekt de tafel.	Opruimen Kinderen worden gestimuleerd om mee te helpen met opruimen, zij worden niet gedwongen om mee te helpen. De pedagogisch professionals geven het goede voorbeeld en verzinnen een manier om kinderen spelenderwijs uit te dagen om mee te doen. De borden en het bestek worden verzameld uit de keuken, zodat er een voorbereide werkomgeving kan worden gecreëerd.	
11.25 uur	Na het herschikken wassen de kinderen de handen en worden zij aan tafel begeleid.	Als de handen niet zichtbaar vuil zijn kunnen de handen	

		tevens met een nat washandje worden gereinigd. **Veiligheid aan tafel** De kinderen worden begeleid bij het aan tafel gaan, in passende stoelen, bankjes of kinderstoelen. Kinderstoelen worden zo geplaatst dat de kinderen zich niet kunnen afzetten tegen de tafel. De pedagogisch professionals zijn altijd aanwezig bij de tafel als kinderen aan de tafel zitten.	
11.30 uur	De lunch van de baby's bestaat uit warme groentehapjes. Afhankelijk van het ritme van ouders kan de tijd van de groentehap verschillen. Ook kan het voorkomen dat een kind langer slaapt. Op dat moment stellen we de groentehap uit, zodat aan de behoeftes van de baby kunnen worden voldaan. Daarnaast volgen kinderen vanaf 1 jaar het dagritme van Zazou,	**De eerste hapjes** Na overleg met ouders, kan een kind van vier maanden beginnen met het eten van kleine warme groentehapjes. Zo leert het kind kauwen, ook als het nog geen tanden en kiezen heeft. • Kinderen van 4 maanden en ouder maken voorzichtig kennis met smaken: fijne puree gemaakt van één enkele milde groente zoals zoete aardappel of courgette. • Vanaf 6 maanden gaan kinderen ontdekken: fijne puree gemaakt van een combinatie van groenten zoals pompoen met wortel.	Voedings-beleid V & G beleid

		Soms aangevuld met verse kruiden, een aardappeltje of witte rijst. • De eerste echte maaltijd voor kinderen is vanaf 9 maanden: grof gepureerde maaltijd gemaakt van voornamelijk groenten aangevuld met peulvruchten, volkoren granen, verse kruiden en soms kip, rundvlees of vis. De hapjes worden zo veel mogelijk op schoot gegeven. De hier beschreven tijd is een richtlijn. Bij kinderen tot één jaar volgen wij zoveel mogelijk het ritme van thuis. Dit houdt ook in dat wij een kind in principe niet wakker maken rond etenstijd. De warme groenten hapjes van kinderen tot één jaar worden door de pedagogisch professionals van de groep in de magnetron verwarmd en gecontroleerd op een warme, maar niet te hete temperatuur.	
11.30 uur	Bij KDV Kleiweg 310 bestaat de lunch uit een warme maaltijd.	**Lunch** De warme maaltijd is bereid door de keukenhulp en wordt naar de groepen gebracht in	Voedings-beleid

		afgesloten bakken. De tafel staat gedekt klaar. Alle kinderen gaan aan tafel. Voor elk kind wordt een bord opgemaakt met een gepaste portie. Waar nodig wordt het voedsel kleiner gesneden.	
12.15 uur	Na het eetmoment gaan alle kinderen van tafel, waarbij zij eventueel worden geholpen om vrij te gaan spelen.	**Na het eten** Na het eten krijgt ieder kind een vochtige washand om het gezicht en de handen schoon te maken. De pedagogisch professionals helpen daar waar nodig de kinderen. Als de kinderen schoon zijn kunnen zij van tafel worden begeleid. Vervolgens kunnen de kinderen nog even vrij spelen en zal de pedagogisch professional de tafel en stoelen reinigen. Kinderen kunnen hierbij helpen, zoals het brengen van de borden of het ophalen van de slabben. Kinderen die al eerder beweeglijk worden en klaar zijn met eten en drinken, mogen alvast uit hun kinderstoel of van tafel.	
12.15 uur	De kinderen worden om de beurt verschoond of gaan naar het toilet, waarbij de rest door kan spelen.	**Verschonen** Één voor één worden de kinderen door de pedagogisch professionals bij zich gevraagd om te worden verschoond of om naar het toilet te gaan. Wanneer dit mogelijk is,	

		worden kinderen staand verschoond.	
12.30 uur	Voor de kinderen die één keer op een dag slapen is het bedtijd. De pedagogisch professionals begeleiden de kinderen naar bed toe.	**Slapen** De kinderen worden gestimuleerd om zichzelf uit te kleden en worden waar nodig geholpen. Daarna krijgen ze hun slaapzak aan (dit kan eventueel ook pas in de slaapkamer worden gedaan). Bovenkleding wordt aangelaten, mits deze veilig is (geen koordjes, capuchon, knoopjes enz.). Haarspeldjes en elastiekjes worden uitgedaan. De kinderen krijgen hun knuffel en/of speen en gaan met een professional één voor één of in kleine groepjes naar de slaapkamer. De professional legt de kinderen één voor één in bed. De professional aait het kind nog even over de bol, zegt welterusten (of iets anders dat bij de individuele behoeften van het kind past) en sluit het bed goed af. Eventueel blijft de professional nog even bij de kinderen tot zij rustig zijn.	

Tussen de middag

Tijd	Handeling	Uitvoering	Protocol

Pauze professionals	Tussen 12.30 uur en 14.30 uur gaan de pedagogisch professionals om de beurt een half uur met pauze. Zo nodig is er pauze vervanging op de groep. Wanneer er één pedagogisch professional in het pand aanwezig is, mag er nooit afgeweken worden van de BKR.	**Pauze** Pedagogisch professionals hebben pauze van een half uur tussen 12.30-14.30.	Vierogenbeleid Achter-wacht Veiligheids- en Gezond heidsbeleid
12.30 uur - 14.30 uur	De flessen voor de wakkere baby's worden bereid en aangeboden. Wanneer de fles is bereid wordt deze met één op één aandacht aan de baby gegeven.	**Spelen met baby's** De baby's die wakker zijn en niet hoeven te slapen mogen vrijspelen, buitenspelen of er wordt een activiteit aangeboden. Dit moment van de dag wordt gebruikt om de baby's meer één-op-één aandacht te geven. Tevens wordt de informatie in de ouderapp bijgewerkt.	
12.30 uur - 14.30 uur	Peuters die wakker zijn en niet hoeven te slapen mogen vrij spelen en er wordt een activiteit aangeboden	**Activiteiten voor peuters** Voor de peuters die niet slapen wordt er een uitdagendere activiteit gedaan, zodat deze kinderen net nog wat meer uitdaging krijgen op de dag. Zo kan ervoor worden gekozen om met deze kinderen memory te spelen, te knutselen met wat moeilijkere materialen, beweegspellen te doen of wat te koken.	

		Tevens wordt de informatie in de ouderapp bijgewerkt.	

De middag

Tijd	Handeling	Uitvoering	Protocol
14.00 uur - 14.45 uur	Als de kinderen wakker zijn, worden zij één voor één of in kleine groepjes uit bed gehaald, verschoond, naar de toilet begeleid en aangekleed.	**Insmeren** De kinderen die zichzelf kunnen aankleden worden gestimuleerd zichzelf aan te kleden. Op zonnige dagen (UV-index boven de 3) worden zij alvast ingesmeerd met zonnebrandcrème (en gestimuleerd dit zelf te doen).	Buitenspeelprotocol Warmte protocol
14.50	De pedagogisch professionals geven voor de aangebroken tijd altijd even een seintje aan de kinderen dat het bijna tijd is om op te ruimen.	**Opruimen** Kinderen worden gestimuleerd om mee te helpen met herschikken, zij worden niet gedwongen om mee te helpen. De pedagogisch professionals geven het goede voorbeeld en verzinnen een manier om kinderen spelenderwijs uit te dagen om mee te doen. De borden, de kommen, het bestek en het beleg worden verzameld uit de keuken en meegenomen naar de groepsruimte.	
15.15	Na het herschikken en voordat de kinderen aan tafel gaan worden hun handen gewassen. Ook professionals wassen hun handen. Handen wassen gebeurt zoveel mogelijk bij de kraan. Als alternatief kan er door de pedagogisch professionals ook	**Yoghurt** Als de handen niet zichtbaar vuil zijn kunnen de handen met een nat washandje worden gereinigd. Kinderen vanaf 1 jaar krijgen yoghurt eventueel met muesli te eten en een	

	gekozen worden om aan ieder kind een eigen vochtig doekje uit te delen, dat geschikt is (bijvoorbeeld van badstof of katoen) om de handen schoon te maken. Als alle kinderen zijn aangekleed gaan de kinderen aan tafel. Tijdens dit moment kan ervoor gekozen worden om iets voor te lezen of te zingen. De kinderen mogen zelf liedjes kiezen door te vertellen welk liedje zij willen zingen. Als laatste zingen de kinderen een eetliedje, bijvoorbeeld 'Smakelijk eten'.	beker (fruit)water of lauwwarme thee te drinken. De bekers blijven tijdens het eten op tafel staan. **Veiligheid aan tafel** De kinderen worden begeleid bij het aan tafel gaan, in passende stoelen, bankjes of kinderstoelen. Kinderstoelen worden zo geplaatst dat de kinderen zich niet kunnen afzetten tegen de tafel. De pedagogisch professionals zijn altijd aanwezig bij de tafel als kinderen aan de tafel zitten. Ook wordt de informatie in de ouderapp bijgewerkt.	
15.00 uur	De baby's die naar bed gaan worden eerst verschoond en krijgen vervolgens hun slaapzak aan en worden op bed gelegd.	**Eten** Kinderen tot één jaar krijgen een speltwafel, maiswafel of volkoren soepstengel te eten, wat (fruit)water en of een melkfles te drinken. De pedagogisch professionals houden het schema van thuis aan. Tevens wordt de informatie in de ouderapp bijgewerkt.	
15.30 uur	De kinderen boven het jaar spelen minimaal een half uur buiten en kinderen onder het jaar komen minimaal 15 minuten buiten. Daarnaast kan er binnen vrij worden gespeeld of een activiteit worden aangeboden.	**Buitenspelen** Kinderen boven het jaar spelen elke dag twee keer buiten, voor minimaal een half uur, kinderen onder het jaar 2 keer minimaal 15 minuten (Gezonde Kinderopvang) . In het buitenspelenprotocol is terug te vinden wat Kinderopvang Zazou zo belangrijk vindt aan buitenspelen en hoe hier vorm aan wordt gegeven.	Buitenspeelprotocol Speelgoedprotocol

		Binnenspelen Als het buiten te nat, te koud of juist te warm is, kan er natuurlijk ook binnen worden gespeeld. Het aanbieden van 'open' materiaal (waar kinderen zelf betekenis aan kunnen geven), nodigt uit tot creativiteit (Zie loose parts protocol) **Activiteiten** Naast buitenspelen of een uitstapje kan tijd worden besteed aan muziek, een kringspelletje of knutselen.	
16.45 uur	De kinderen worden om de beurt verschoond of gaan naar het toilet, waarbij de rest door kan spelen.	**Verschonen** Één voor één worden de kinderen door de pedagogisch professionals bij zich gevraagd om te worden verschoond of naar het toilet te gaan. Wanneer dit mogelijk is, worden kinderen staand verschoond.	Verschoonprotocol
16.55 uur	Even voor 17.00 uur wordt aangekondigd dat het bijna tijd is voor een speltwafel/maiswafel/volkoren soepstengel en een beker water/lauwwarme thee. Voordat de kinderen aan tafel gaan worden hun handen gewassen. Ook professionals wassen hun handen. Handen wassen gebeurt zoveel mogelijk bij de kraan. Als alternatief kan er door de pedagogisch professionals ook gekozen worden om aan ieder kind een eigen vochtig doekje uit te delen, dat geschikt is	**Opruimen** Gezamenlijk wordt er opgeruimd wat begeleid kan worden met het opruimlied. Het speelgoed wordt gesorteerd en opgeruimd op de daarvoor bestemde plaats, zodat de volgende ochtend het weer makkelijk terug te vinden is om een voorbereide spelomgeving klaar te zetten.	

	(bijvoorbeeld van badstof of katoen) om de handen schoon te maken.		
17.00	De baby's die hebben geslapen worden uit bed gehaald en de baby's die buiten hebben gespeeld worden naar binnen gebracht. De groentehapjes of de flessen worden bereid en aangeboden. Hierin wordt het ritme van ouders gevolgd.	**Groentehapjes** Baby's kunnen 's middag een groentehap krijgen. De groentehap wordt door Zazou aangeboden. Er wordt gestreven naar het geven van een groentehap op schoot door een vaste pedagogisch professional.	
17.30 uur	Na dit moment van rust mogen de kinderen vrij spelen totdat zij worden opgehaald.	**Schoon naar huis** De pedagogisch professionals zorgen ervoor dat de kinderen met een schone luier naar huis gaan. De luiers zijn voor het speltwafel/maiswafel/volkoren soepstengel eten al verschoond maar worden een laatste keer gecheckt op een volle luier. Wanneer de kinderen door het eten en/of spelen kledingstukken dragen die erg vuil zijn geworden, worden deze vervangen voor schone exemplaren. Ouders worden regelmatig gevraagd reserve kleding mee te nemen.	

Afsluiten van de dag

Tijd	Handeling	Uitvoering	Protocol
17.00 uur - 18.30 uur	De ouders komen om de kinderen op te halen. Als de ouders komen ontvangen zij van de pedagogisch professional een uitgebreide overdracht over de dag. De pedagogisch professionals voeren in de ouderapp in welke kinderen	**Inhoudelijke overdracht** Doordat veel ouders de informatie bekijken die in de ouderapp wordt bijgehouden, is er bij het ophalen van het kind meer tijd voor een inhoudelijke overdracht over het kind. Pedagogisch professionals	

	worden opgehaald. Hierdoor is voor iedereen duidelijk wie nog aanwezig en wie al naar huis is. Op deze wijze kan gecontroleerd worden of er voldaan is / wordt aan de BRK. De pedagogisch professional van de vroege dienst en de overige diensten gaan naar huis als de BKR dit toelaat.	kunnen op dat moment bij uitstek laten blijken dat het kind echt (als individu) gezien is die dag. Op het moment dat ouders binnen zijn, zijn zij verantwoordelijk voor hun kind. Dit betekent niet dat je dan niet meer hoeft op te letten of dat alles kan en mag. Doet zich een ongewenste of gevaarlijke situatie voor, spreek ouders hier dan op aan.	
17.00 uur – 18.30	Overdracht baby's	**Overdracht** De pedagogisch professionals bespreken in de **overdracht** (o.a.): • Hoe heeft de baby gedronken? • Hoe heeft de baby geslapen? • Wat voor activiteiten/ een-op-een momentjes heb je met de baby gehad? Wat vond hij of zij leuk of juist minder? • Een persoonlijk verhaal over het kind (bijv. met wat speelt het kind graag). Bedenk wat jij als ouder zou willen horen over jouw kind • Stel vragen aan ouders, voor een betere afstemming • Bijzonderheden van de dag	

17.00 uur – 18.30	Overdracht dreumes/peuter	**Overdracht** De pedagogisch professionals bespreken in de **overdracht** (o.a.): • Wat voor activiteiten hebben jullie gedaan? Wat vond hij of zij leuk of juist minder? • Hoe heeft het kind gegeten/gedronken? • Een persoonlijk verhaal over het kind (bijv. met wat of wie speelde het kind graag). Bedenk wat jij als ouder zou willen horen over jouw kind • Stel vragen aan ouders, voor een betere afstemming • Bijzonderheden van de dag	
18.30 uur	**Afsluiten van de locatie.** De pedagogisch professionals controleren het pand (alle ramen en deuren goed gesloten? al het speelgoed opgeruimd, afval weg?, keukens schoon?) en zetten het alarm aan voordat zij vertrekken. De pedagogisch professional die afsluit zorgt ervoor dat deze punten in orde zijn. Mochten professionals hier niet op de hoogte over zijn, is het de bedoeling dat de vaste pedagogisch professionals van de groep hen hierover informeren.	**Afsluiten:** • Ramen worden gesloten. • Vuilniszakken worden verschoond en weggegooid. • Alle lichten, behalve die vooraan bij de deur en met een bewegingssensor, worden uitgedaan. • De vaatwasser wordt leeggeruimd zodra deze is afgelopen, daarna kan er eventuele vieze vaat in worden gezet. • Zichtbaar vuil wordt schoongemaakt.	

		• Speelgoed en materialen worden opgeruimd. • De kleine stoeltjes, kleden, groot speelgoed etc. worden zoveel mogelijk omhoog en/of opzijgezet voor de schoonmakers die later arriveren. • iPad en agenda worden opgeborgen in een afgesloten kast. • De laatste was wordt nog op het droogrek gehangen. • De deur naar de tuin wordt van binnenuit afgesloten. • De deur wordt op slot gedraaid. • Mochten de schoonmakers aanwezig zijn, moet alleen de deur op slot worden gedraaid. • Controleer of alle elektrische apparaten uit zijn.	

Hoofdstuk 4: Bijzonderheden van kinderen

De ouderapp

Gedurende de dag wordt in de ouderapp informatie bijgehouden over de kinderen zoals slaaptijden, eten, spelen, activiteiten en bijzonderheden. Voor baby's tot één jaar wordt tevens bijgehouden wanneer en hoeveel poepluiers zij hebben en wanneer en hoeveel melk zij hebben gedronken. 'S Morgens wordt er in de ouderapp vermeld wie er op

de groep staan en gedurende dag worden veranderingen naar ouders in de app gecommuniceerd.

Ouders kunnen deze informatie volgen via de ouderapp. Daarnaast kunnen ouders via de ouderapp aangeven wanneer hun kind afwezig zal zijn en eventuele ruil- en/of extra dagen aanvragen. Het is belangrijk dit vroegtijdig te doen, zodat hier rekening mee gehouden kan worden bij het maken van de roosters en er plekken vrijkomen voor andere kinderen.

Allergieën

Kinderen met een allergie krijgen in de ouderapp een kenmerk. Door dit kenmerk verschijnt er een rood blokje met de soort allergie naast de naam van het kind. Hierdoor kan iedereen in een oogopslag zien dat het bij dit kind om een allergie gaat. Dit geldt ook voor bijzonderheden zoals diëten en/of ziektes van kinderen. Zo kunnen niet alleen vaste pedagogisch professionals, maar ook inval professionals alert zijn op dit soort zaken en wordt de kans op fouten beperkt. Daarnaast is iedereen op de hoogte van bijzonder handelen bij allergieën, hierbij valt te denken aan het geen melk geven aan kinderen met lactose allergieën (zie werkafspraken Veiligheids- en gezondheidsbeleid en voedingsbeleid). Ook raden we aan dit door te geven aan de pedagogisch professionals van de groep, zodat zij hieraan herinnerd worden.

Foto’s

Dagelijks worden er foto’s gemaakt van kinderen met de Ipad. Bijvoorbeeld wanneer er een activiteit wordt uitgevoerd, er een bijzondere gelegenheid plaatsvindt (verjaardag) of van een moment in een dagelijkse bezigheid. Het streven is om elke dag een foto in de ouderapp te plaatsen. Ouders kunnen in de ouderapp doorgeven of zij wel of geen toestemming geven voor het nemen en/of plaatsen van foto’s van hun kind. Dit is terug te vinden in de ouderapp, maar het is altijd handig als de ouders de pedagogisch professionals hieraan herinneren.

Te laat ophalen

Wanneer een kind te laat opgehaald wordt spreekt de pedagogisch professional op de groep de ouder hierop aan. Wordt een kind structureel (meer dan drie keer in korte periode) te laat opgehaald, dan bespreekt de dagverantwoordelijke dit met kantoor en neemt kantoor contact op met ouders.

Hoofdstuk 5: Uitstapjes en activiteiten

Uitstapjes

Wanneer KDV Kleiweg 310 een uitstapje maakt wordt er gezorgd voor een veilige situatie. Een uitstapje vindt uitsluitend plaats met kinderen vanaf 2 jaar en wanneer de groepsgrootte dit toelaat. Hiervoor wordt minimaal de BKR-norm gehanteerd. De groepssamenstelling en het risico van het te ondernemen uitje kunnen reden zijn om met een kleinere groep kinderen en een in verhouding groter aantal pedagogisch professionals op pad te gaan. De jongste kinderen blijven achter op de eigen stamgroep met een vaste pedagogisch professional van de eigen stamgroep.

Verder worden er geen uitstapjes gemaakt waarbij de verantwoordelijkheid over de kinderen overgedragen wordt aan een ander persoon of organisatie. Vooraf worden het 'Voorbereidingsformulier Uitstapjes' en de checklist ingevuld en deze worden ter goedkeuring voorgelegd aan de coach. Bij grotere uitjes bespreekt de coach met kantoor of dit uitje haalbaar is. Kinderen worden uitsluitend vervoerd in een kinderwagen, buggy, bolderkar, de BSO-bus of het busje.

Vanaf 2 jaar mag er gebruik worden gemaakt van de BSO-bus. Voordat de BSO-bus mag worden gebruikt moet een professional hiervoor een cursus volgen, inclusief een examen. De kinderen mogen alleen in de BSO-bus vervoerd worden wanneer zij met de benen bij de grond kunnen komen. De kinderen worden vastgezet met een gordel en houden hun armen binnen de BSO-bus. In totaal kunnen er 8 kinderen vervoerd worden met de BSO-bus. De lichtste kinderen worden aan de buitenkant gezet. Van tevoren wordt er een veilige route bedacht en deze wordt vastgelegd. Na het uitvoeren van deze route wordt er op deze veilige route gereflecteerd. Het voertuig blijft zo veel mogelijk op vrij liggende fietspaden en niet op de rijbaan. Wanneer de BSO-bus uitvalt, wordt deze weggezet op een veilige plek en lopen we met de kinderen.

Er wordt ten alle tijden opgelet in het verkeer. Kinderen worden niet uit het oog verloren. Wanneer de kinderen per auto worden vervoerd, zitten zij op een zittingverhoger. De gordel wordt niet gebruikt als heupgordel, maar als driepuntsgordel. Er kunnen 6 kinderen vervoerd worden met het busje. Er worden geen kinderen vervoerd in privévervoersmiddelen.

Activiteiten

Er is voor de locatie een jaarplanning waarin bijzondere dagen/weken staan zoals Modderdag en klauterweek staan. De pedagogisch professionals kunnen zelf activiteiten en thema's

verzinnen om te doen met de kinderen die goed aansluiten bij de ontwikkelingsfases en interesses van de kinderen. Inspiratie voor activiteiten kunnen de pedagogisch professionals vinden in Doenkids. Thema's duren minimaal 4 weken en worden in de ouderapp gecommuniceerd met de ouders. Voor alle activiteiten geldt dat kinderen die niet mee willen doen (omdat zij het bijvoorbeeld spannend vinden) niet worden gedwongen om met de activiteit mee te doen. De pedagogisch professionals kunnen kinderen echter wel stimuleren om samen even te kijken bij de activiteit. Bij activiteiten op andere locaties, worden alleen kinderen meegenomen waarbij wordt ingeschat dat zij dit leuk vinden (+ aansluit bij de ontwikkelingsfase).

De planning voor Sinterklaas en de paas/kerstlunchweken wordt geregeld door de activiteitencoördinators van de BSO.

Activiteiten in groepen groter dan 30 kinderen

Bij activiteiten in groepen groter dan 30 kinderen verzamelen de kinderen altijd in de samenstellingen van de stamgroepen, hierna worden zij ingedeeld in subgroepjes met bij voorkeur de vaste pedagogisch professional. Het gaat hier om grotere activiteiten zoals het Zomerfeest, Sinterklaasfeest en Kerstviering.

Buitenspelen

Voorbereiden op buitenspelen

Waar mogelijk pakken de kinderen die kunnen lopen, onder begeleiding van een pedagogisch professional, zelf op de gang hun jas en schoenen. Op een plaats die de pedagogisch professionals geschikt vinden, trekken de kinderen hun jas en schoenen aan. De kinderen worden gestimuleerd om dit zoveel mogelijk zelf te doen. De pedagogisch professionals overvragen de kinderen niet, maar schatten steeds opnieuw in waar een kind aan toe is zodat het kind stapje voor stapje zelfstandiger wordt. Geeft een kind aan dat het niet lukt of dat het hulp wil, dan bieden de pedagogisch professionals deze. De kinderen worden niet gedwongen hun eigen schoenen en jas aan te trekken.

Buitenspelen

Spelen helpt kinderen om grip op de wereld te krijgen. Tijdens het buitenspelen ontdekken zij verschillende materialen, structuren, dieren en omgevingen. Zo kan er door middel van voelen geleerd worden dat iets bijvoorbeeld hard is, zwaar is, zand of modder is enzovoort. Kinderen leren heel veel in een natuurlijke en ongestructureerde omgeving. Kinderopvang

Zazou heeft er daarom voor gekozen om het buitenterrein zo groen en natuurlijk mogelijk te houden.

Het gaat altijd om een combinatie van vrij spel en meer gestructureerde activiteiten die het vrije spel vervolgens 'rijker' maken." Pedagogisch professionals dienen daarom goed na te denken over hoe zij een speelrijke omgeving inrichten die aansluit op het spelgedrag, het ontwikkelingsniveau en het karakter van de kinderen. Ook speelgoed van binnen dat goed schoongemaakt kan worden, kan mee naar buiten (bijvoorbeeld een servies) worden genomen. Daarnaast nemen pedagogisch professionals een actieve houding aan. Hiermee wordt bedoeld dat de pedagogisch professionals zichtbaar zijn voor de kinderen, aansluiten bij het spel en zorg dragen voor het vormen en herschikken van een voorbereide omgeving.

Motoriek

Wanneer kinderen zich in een buitenruimte begeven, worden zij door nieuwsgierigheid en exploratief spel gedreven. Spelenderwijs wordt de motorische ontwikkeling verder uitgedaagd en gevormd. Voor de grove motoriek van kinderen is het belangrijk dat zij de ruimte hebben om te rennen, klimmen, klauteren, hinkelen, huppelen, springen etc. Daar is de buitenruimte uitermate geschikt voor.
Bij fijne motoriek gaat het om de handmotoriek en andere (kleine) bewegingen zoals spreken en het bewegen van de ogen. Tijdens het buitenspelen worden hier activiteiten voor aangeboden zoals tekenen, kralen rijgen, knutselen met takjes en blaadjes, knikkeren en verschillende gooi en vang spellen.

Fantasiespel en rollenspel

In de buitenomgeving worden kinderen niet alleen gestimuleerd om complexere bewegingen te maken, maar ook om complexere gedachten te vormen. Een buitenomgeving prikkelt kinderen om hun eigen spel vorm te geven en te organiseren, zoals bij fantasiespel. Rennen, ravotten of spelen met zand. Bij fantasiespel bedenken de kinderen welke rollen zij gaan spelen ('ik ben moeder, jij bent vader..') en voeren zij deze rollen tijdens het spel uit. Doen-alsof in het vrije spel geeft kinderen de mogelijkheid om op hun eigen manier de omringende wereld tegemoet te treden en zelf te bepalen wat er gebeurt. Onze pedagogisch professionals begeleiden of aanschouwen het fantasiespel tijdens het vrij spelen. Ook kunnen zij tijdens het buitenspelen een boek voorlezen en/of liedjes zingen.

Muziek

Gedurende de dag zingen we regelmatig met alle kinderen. Zo beginnen we de dag met het goedemorgenlied, waarin we de kinderen allemaal benoemen. Op elk overgangsmoment zingen we met de kinderen een lied. Hierbij kun je denken aan het opruimlied, het even stampen lied, liedjes over eten en drinken, handen wassen en slapen. Daarnaast zingen we liedjes gedurende de dag over thema's die aansluiten bij de interesses van de kinderen, denk hierbij aan bijvoorbeeld 'In de manenschijn' 'Ik zag twee beren'. Tijdens het zingen bewegen de pedagogisch professionals ook regelmatig met de kinderen.

Risico's (stimuleren en leren hoe om te gaan met risico's)

Bij risicovolle activiteiten is het belangrijk om eerst een afweging te maken of er een goede reden is om actie te ondernemen (een risicoanalyse). Het is de kunst om alleen in te grijpen, wanneer er sprake is van een onaanvaardbaar risico. Dit zijn echt grote gevaren zoals: verdrinking, verbranding, vergiftiging en verstikking. Er wordt ingegrepen als een groot gevaar dreigt plaats te vinden. Buiten deze grote gevaren is het belangrijk dat kinderen met risico's om leren gaan. Hierbij kan worden gedacht aan: spelen op hoogte, spelen met snelheid of bijvoorbeeld stoeispellen. Kinderen leren welke gevolgen gedrag hebben en krijgen hierdoor meer zelfvertrouwen, doordat zij steeds meer over de wereld te weten komen. Daarnaast draagt risicovolspel bij aan de motorische, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. Verder zijn onze pedagogisch professionals alert op het tipping point, de situatie waarop het spelen overgaat in niet spelen. De gezichtsuitdrukking of het stemgeluid van een kind kan dan wijzen op een angstig gevoel. De pedagogisch professionals signaleren dit en spelen hierop in. Hierbij worden emoties van kinderen benoemd, zodat zij zich gezien voelen (zie protocol risicovol spelen).

Weer naar binnen

Een paar minuten voordat de stamgroep weer naar binnen gaat, wordt aangekondigd dat de kinderen nog even mogen spelen en dat het dan tijd is om op te ruimen. Voor het naar binnen gaan worden de kinderen geteld en wordt het liedje 'Klop het zand van je kleren' gezongen. Eenmaal binnen mogen de kinderen zelf schoenen en jassen uitdoen, waar nodig worden zij uiteraard geholpen.

Moestuin

Door een moestuin aan te leggen leren kinderen ergens voor te zorgen. Ze zien de groei van de planten en leren dat je later kunt oogsten wat je gezaaid hebt. Fruit en groente die

gekweekt zijn in de moestuin, worden goed gewassen en daarna tijdens het eetmoment geproefd. De kinderen kunnen ook producten mee naar huis krijgen.

Hoofdstuk 6: De pedagogiek in de praktijk

De pedagogiek binnen Kinderopvang Zazou omvat het rekening houden met individuele behoeften van de kinderen in het groepsproces, de communicatiemethode van Gordon, de elementen van Pikler, de behoeftepiramide van Maslow, de vier opvoeddoelen en de zes interactievaardigheden. In het pedagogisch kader staat beschreven hoe hier vorm aan wordt gegeven. Hieronder volgt hoe de KDV Kleiweg 310, naast de algemeen beschreven manier in het kader, óók nog specifiek aan deze punten vormgeeft:

Communicatiemethode Gordon

Door het werken met de communicatiemethode van Thomas Gordon ontstaat er open en effectieve communicatie waarbij pedagogisch professionals en kinderen bijna constant met elkaar in verbinding staan. In de opbouw en het behouden van de relatie wordt uitgegaan van **gelijkwaardigheid.** Dit ontstaat door ieders belangen, gevoelens en behoeften serieus te nemen (''Klopt het dat jij daar verdrietig van wordt?" of "Jij bent echt boos hè?"). Hierbij wordt de 'stelregel'**:' Ik ben belangrijk, jij bent belangrijk en de relatie is belangrijk'** gehanteerd. Ook is de communicatiemethode praktisch inzetbaar, doordat de meeste interactievaardigheden samenvallen met de principes van deze methode.

Wanneer een pedagogisch professional actief luistert, wordt er automatisch gebruik gemaakt van sensitieve responsiviteit (''Paula, ik zie allemaal tranen over jouw wangen stromen, wat is er aan de hand?'', "Balen hè, dan doe je zo je best, lukt het niet."), praten en uitleggen ("Ik ga je optillen om je op de commode te leggen. Kom maar!") en begeleiden van interacties tussen kinderen ("Mohammed geeft aan dat hij graag met de bal wil spelen en jij wil graag met Mohammed samenspelen.") Met het gebruiken van de (confronterende) **ik-boodschap** worden structuur en grenzen aangegeven '('Olivia, zou jij mij de rode bal willen aangeven? Ik vind het namelijk een beetje spannend zoals die door de ruimte vliegt.'') en wederom gebruik gemaakt van praten en uitleggen (''Wij gaan even opruimen, want dan kunnen we zo aan tafel om fruit te eten.'') Dit alles draagt bij aan de persoonlijke groei en ontwikkeling van het kind omdat het om maatwerk gaat.

Emmi Pikler

In de visie van Emmi Pikler wordt ervan uitgegaan dat kinderen zich het beste ontwikkelen als de ontwikkeling een natuurlijk verloop krijgt. Wanneer kinderen ontdekken en leren in hun eigen tempo en op hun eigen manier, kunnen zij zich optimaal ontwikkelen. **Vrije beweging**, **vrij spel** en **respectvolle verzorging** vormen de belangrijkste onderdelen binnen deze visie.

Elementen van Emmi Pikler die worden toegepast binnen de werkwijze van Kinderopvang Zazou zijn: **de voorbereide omgeving**, vertrouwen dat een kind zich uit **eigen kracht ontwikkelt** (letterlijk en figuurlijk de ruimte geven)**, bewegingsvrijheid en het gebruik van de grondbox** (waar baby's veilig en ongestoord van andere kinderen kunnen spelen en bewegen).

De voorbereide omgeving

Om voor kinderen een uitnodigende speelomgeving te creëren, zijn er ingerichte speelhoekjes en zorgen de pedagogisch professionals ervoor dat er speelgoed en materiaal staat opgesteld dat kinderen uitnodigt om tot spel te komen. Bij Kinderopvang Zazou wordt er rekening gehouden met een paar essentiële uitgangspunten:

- **De sfeer is warm en huiselijk.**

Op de KDV Kleiweg 310 zijn er foto's van de familieleden van de kinderen aanwezig, staat er een uitnodigende bank en hangen de knutselwerkjes van de kinderen op de groep. Ook heeft elk kind een eigen kapstok haak om persoonlijke spullen in te bewaren.

- De **materialen** dragen bij aan de **ontwikkeling** en dagen uit tot **experimenteren.**

Bij de KDV Kleiweg 310 varieert het materiaal van klimtoestellen en grotere speelmaterialen in de gezamenlijke hal tot een keukentje, knutselmateriaal, puzzels, boeken en poppen op de stamgroep.

- **Vrije beweging en vrij spel** en **eigen keuzes** worden gestimuleerd; op de KDV Kleiweg 310 zijn klimtoestellen aanwezig. Klimobjecten bieden kinderen de ervaring met onder andere hoogte- en diepte perspectief en het oefenen met vallen en jezelf opvangen. De grondboxen op de stamgroepen dragen bij aan een veilige manier om vrij te bewegen voor baby's.

De voorbereide (werk)omgeving

De voorbereide werkomgeving heeft als doel bij te dragen aan de emotionele veiligheid en voorspelbaarheid. Van tevoren wordt bedacht wat er nodig is voor een handeling of activiteit.

Alles wat hiervoor nodig is wordt klaargezet. Om uiteindelijk ongestoord een fles aan een baby te kunnen geven, wordt allereerst alles om de fles zelf te kunnen bereiden (fles, water, poeder, meegegeven borstvoeding etc.) klaargezet (of staat dit al klaar), om vervolgens een slab te pakken en een comfortabele zitplek te creëren. Voor een eetmoment worden borden, bekers en bestek klaargezet op de stamgroep. Het gaat er bij een **voorbereide werkomgeving** om dat alles klaar staat om het volledige moment voor iedere activiteit door te komen, zodat de pedagogisch professional met volle aandacht en fysieke aanwezigheid zoveel mogelijk bij de kinderen kan blijven. Dit zorgt voor rust onder de kinderen. Daarnaast biedt een voorbereide werkomgeving wat betreft de indeling van de omgeving (bijv. door speelgoed klaar te zetten) bij aan het bieden van uitdaging aan kinderen.

Ontwikkeling uit eigen kracht

Al bewegend leert een kind zichzelf en de wereld kennen. **Eigen tempo** en **eigen initiatief** vormen hierbij een belangrijk uitgangspunt. Het voordeel hiervan is dat het kind een bepaald stadium bereikt of een nieuwe vaardigheid leert, als het er werkelijk aan toe is.
Elke beweging bouwt voort op de vorige. Hoe een kind zich een volgende positie of beweging meester maakt, was voor Pikler belangrijker dan het wanneer. Meestal is 10% van de bewegingen die een baby op een dag oefent nieuw en is 90% van zijn bewegingen vertrouwd. Wanneer de pedagogisch professional het kind bezighoudt, amuseert, helpt, stimuleert of prijst, dan krijgt het kind niet de mogelijkheid om uit zichzelf te bewegen en te spelen. Aan de pedagogisch professional de taak om in te schatten wanneer er hulp nodig is (frustratie hoort bij het eigen maken van een volgende ontwikkeling). De pedagogisch professional is op de achtergrond aanwezig, zichtbaar (of hoorbaar) voor het kind.

Door langdurig gebruik van wipstoel, Maxi-Cosi, baby boog, loopstoel en te kleine boxen, wordt de ontwikkeling van de natuurlijke bewegingen zoals om de eigen as draaien, rollen, kruipen, onmogelijk gemaakt.

Wanneer een pedagogisch professional bepaalde bewegingen zou introduceren waartoe de baby nog niet in staat is (het kind zittend neerzetten, soms gesteund door kussens of ‘leert’ lopen aan twee handen, worden de bewegingen of posities daarmee geforceerd waar het kind mogelijk fysiek en/of emotioneel nog niet aan toe is. Hiermee frustreert de pedagogisch professional de **natuurlijke nieuwsgierigheid en leergierigheid** en wordt het **plezier** in bewegen en de triomf ontnomen.

Bewegingsvrijheid

De pedagogisch professional schept de nodige voorwaarden door een baby op zijn rug op een stevige ondergrond (bijvoorbeeld in de grondbox) te leggen, met voldoende **bewegingsruimte.** Op een harde ondergrond kan de baby zichzelf van binnenuit gewaarworden. Hij kan goed voelen hoe hij zijn rug op de ondergrond beweegt, dat hij met zijn benen trappelt die daarbij soms hard soms zacht op de vloer terecht komen, dat zijn bekken van de grond komt als hij zich met zijn voeten afzet en hoe zijn armen de vloer raken. De lichaamsgewaarwording die hij van een stevige ondergrond krijgt is belangrijk voor zijn motorische ontwikkeling.

Als de beweegruimte niet groot genoeg is voor de rollende baby dan zal hij zich proberen op te trekken aan de spijlen van de box of aan de rand van de kinderwagen om tot zitten te komen. Hij doet dat dan op kracht en eerder dan eigenlijk goed voor hem is; als zijn spieren, skelet, gewrichten en evenwichtsorganen er nog niet aan toe zijn. Krijgt de baby voldoende ruimte met interessant speelmateriaal dan zal hij eerst gaan tijgeren of rondkruipen en oefenen met die bewegingen die passen in het proces van zijn natuurlijke ontwikkeling.

Als de baby kan tijgeren, geeft de pedagogisch professional hem mogelijkheden om ergens op te klimmen. Daarnaast zorgt de pedagogisch professional voor kleding van een soepele stof zodat het kind zich gemakkelijk kan bewegen en het liefst blote voeten als de temperatuur het toelaat en anders ruime sokken zodat hij zijn voeten en tenen kan bewegen. Verder, wanneer er activiteiten worden aangeboden, zijn kinderen ook vrij om hier wel of niet aan deel te nemen en mogen zij binnen de kaders van die activiteit hun eigen invulling hieraan geven.

Loose parts/open einde speelgoed

Van niets iets kunnen maken. Dat is eigenlijk wat loose parts, ofwel **open einde speelgoed** doet. Bij Zazou maken we gebruik van dit open einde speelgoed. Open einde speelgoed is speelgoed dat voor meerdere doeleinden kan worden gebruikt. Zo kun je een tak gebruiken als pijl en boog, als toverstaf, maar ook om vuur of een soep mee te maken. Open einde speelgoed zijn materialen die dus veel uitdaging bieden. Kinderen kunnen zelf kiezen hoe ze spelen. Zij bepalen, ontdekken en kunnen veel variaties maken. Je kunt hierbij denken aan; takken, plankjes, linten, lepels, pannen, schuursponsjes etc.

Open einde speelgoed stimuleert actief leren, fantasie en creativiteit. Kinderen zoeken zelf mogelijkheden, spelideeën en oplossingen met het materiaal. Daarnaast helpt open einde speelgoed het kind meer vaardigheden te ontwikkelen, omdat hij of zij leert variëren met speelgoed. Ook draagt het bij aan het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid, want kinderen

bepalen zelf uitdagingen aansluitend bij hun ontwikkelingsniveau en zijn niet gebonden aan regels of instructies. Verder moedigt het open einde speelgoed samenwerking aan. Ze communiceren met elkaar, onderhandelen en komen samen tot ideeën. Dit draagt bij aan de sociale vaardigheden. Ook is open einde speelgoed duurzaam, omdat het speelgoed op verschillende leeftijden op verschillende manieren kan worden gebruikt (Zie loose parts protocol)

Kleurplaten

Bij Zazou, zowel op het kinderdagverblijf als de BSO, wordt er geen gebruik gemaakt van **kleurplaten**. We vinden het belangrijk dat kinderen de ruimte hebben om hun eigen fantasie te gebruiken. De ruimte om je eigen fantasie te gebruiken draagt bij aan zowel de cognitieve als de creatieve ontwikkeling. Om de (fijn) motorische vaardigheden van kinderen te stimuleren bieden wij andere uitdagende activiteiten aan, denk aan bijvoorbeeld knippen of kralen rijgen (afhankelijk van de leeftijd). Het 'kleuren binnen de lijntjes' kan kinderen beperken in hun vrije expressie en vereist een mate van fijn motorische controle die kinderen onder de 6 jaar nog aan het ontwikkelen zijn en kan daardoor kinderen onder de 6 jaar ontmoedigen om creatief aan de slag te gaan. Daarnaast draagt vrij kleuren bij aan de ontwikkeling van het ruimtelijk inzicht. Zo leren de kinderen vormen, lijnen en kleuren te verkennen op een manier die aansluit bij hun eigen tempo en ontwikkeling. Nog een voordeel van vrij kleuren is dat het kinderen stimuleert om bij het oplossen van problemen 'out of the box' te denken. Ze kunnen meer experimenteren zonder beperkingen. Tot slot draagt vrij tekenen bij aan het zelfvertrouwen. De kinderen zijn blij met wat ze hebben gemaakt en staan los van de verwachtingen van anderen.

Gebaren

We maken in het dagelijks contact met baby's en peuters gebruik van ondersteunende **gebaren**. Deze gebaren worden ingezet naast gesproken taal en sluiten aan bij herkenbare momenten in het dagritme, zoals eten, drinken, slapen, verschonen, boekjes lezen, buiten spelen en afscheid nemen. Ook gebruiken we gebaren bij thema's die kinderen aanspreken, zoals boerderijdieren, dieren uit de dierentuin, liedjes of andere interesses.

Het gebruik van gebaren helpt jonge kinderen om zich eerder en beter uit te drukken. Baby's en jonge peuters zijn motorisch vaak al verder ontwikkeld dan hun gesproken taal. Door gebaren aan te bieden, krijgen zij een extra manier om duidelijk te maken wat zij bedoelen, willen of voelen. Dit kan frustratie verminderen, omdat kinderen zich beter begrepen voelen en pedagogisch professionals sneller kunnen aansluiten bij hun behoeften.

Voor pedagogisch professionals ondersteunen gebaren het sensitief en responsief handelen. Doordat kinderen via gebaren signalen kunnen geven, kunnen pedagogisch professionals beter zien wat een kind nodig heeft en hier passend op reageren. Gebaren dragen zo bij aan wederzijds begrip, emotionele veiligheid en positieve interacties tussen kind en professional.

Daarnaast helpen gebaren bij de taalontwikkeling en zorgt het door de combinatie van een auditieve prikkel (horen) en cognitieve prikkel (zien) dat een kind iets makkelijker kan onthouden.

Binnen Kinderopvang Zazou werken wij aan eigen gebarenkaartjes die passen bij onze dagelijkse praktijk en thema's. Deze kaartjes ondersteunen pedagogisch professionals in het consequent gebruiken van dezelfde gebaren. Hoewel deze materialen nog in ontwikkeling zijn, worden ondersteunende gebaren al actief toegepast in het dagelijks contact met baby's en peuters.

De behoeftepiramide van Maslow

Wil een kind zich goed kunnen ontwikkelen, dan is het van belang dat er in bepaalde behoeften wordt voorzien. Abraham Maslow heeft een ordening aangebracht in behoeften van de mens en deze verwerkt in een piramide. Allereerst zijn daar, in de onderste laag, **fysieke behoeften** als slaap, eten en drinken, maar ook warmte (kleding) en een schone luier. Vervolgens is er de behoefte aan **veiligheid en zekerheid**. Daarna volgt de behoefte aan **sociaal contact**. Hierop volgt de behoefte aan **waardering en erkenning** en tot slot is daar de behoefte aan **zelfontplooiing**.

Op het moment dat verschillende kinderen op hetzelfde moment verschillende behoeften hebben, helpt het om de piramide van Maslow aan te houden als richtlijn voor welk kind als eerste hulp geboden krijgt. Een kind dat honger heeft gaat voor op een kind dat wil knutselen. Een kind dat behoefte heeft aan aandacht gaat voor op een kind dat uitgedaagd wil worden. Hebben kinderen dezelfde behoefte en kunnen die niet in één keer worden vervuld (bijvoorbeeld door met zijn allen iets te gaan drinken of een activiteit te gaan doen), dan bepaalt de leeftijd van de kinderen in welke volgorde er tegemoet wordt gekomen aan deze behoeften. Hierbij geldt: het jongste kind eerst.

Emotionele Veiligheid een veilige basis

Zoals in het pedagogisch kader naar voren komt, vinden wij het belangrijk dat kinderen zich geaccepteerd, gerespecteerd, serieus genomen, gezien, gelijkwaardig behandeld, in hun waarde gelaten en begrepen voelen. Bij Kinderopvang Zazou worden de kinderen daarom

met respect benaderd door middel van de inzet van een vijftal **interactievaardigheden,** namelijk: **sensitieve responsiviteit, structuur en grenzen stellen, ontwikkelingsstimulering praten en uitleggen en respect voor de autonomie.**

Respectvolle verzorging hoort bij de basis. Het kind staat hierbij centraal (Tevens een uitgangspunt van Pikler). Op Kinderopvang Zazou wordt op elke locatie tijdens de verzorgingsmomenten gerichte één op één aandacht geboden. Daarnaast uit het respect zich in het voorbereiden van de kinderen op wat er gaat komen door middel van praten en uitleggen: “Kijk eens, ik heb hier de washand en daarmee ga ik je handen en gezicht schoonvegen. ”) door middel van het overleg wat zij zelf willen doen (respect voor de autonomie en ontwikkelingsstimulering: “Wil jij zelf je luier uittrekken?”) of waarbij zij hulp willen (sensitief responsief: “Ik zie dat je gefrustreerd raakt. Vind je het misschien fijn als ik je erbij help?”)

Sensitieve responsiviteit

De pedagogisch professionals van Kinderopvang Zazou zijn **sensitief responsief**, wat wil zeggen dat zij gevoelig zijn voor de signalen die een kind afgeeft en daarop tijdig en adequaat reageren. Signalen die kinderen gedurende de dag kunnen afgeven zijn bijvoorbeeld signalen als verdriet (huilen), teleurstelling, verveling, honger, frustratie, blijdschap, enthousiasme, boosheid, moeheid, etc. De signalen zijn dus allemaal terug te voeren naar emoties en behoeftes die de kinderen ervaren. De pedagogisch professionals spelen op een passende wijze op deze signalen in én leren de kinderen om met deze behoeftes en emoties om te gaan:

- De pedagogisch professionals hebben gedurende de dag een **observerende** houding. Op deze manier kunnen zij signalen tijdig oppikken en blijven zij in contact met de kinderen, wat hen het gevoel geeft dat de pedagogisch professionals altijd in de buurt zijn (een veilige haven om op terug te vallen).
- De pedagogisch professionals **erkennen** deze emoties en behoeftes (signalen) door deze te benoemen voor de kinderen die nog niet kunnen praten (baby’s, dreumesen, peuters die nog niet kunnen praten): ‘’Oh ik zie allemaal tranen, wat ben jij verdrietig zeg Eline!’’, "Je wilt ook graag met de bal spelen he?", "Sarah is nu heel verdrietig.", ‘’Wordt je er verdrietig van dat mama weg is?’’, “Jij vindt het helemaal niet eerlijk dat hij dat van jou afpakte hè?’’en door ernaar te vragen bij de kinderen die wel kunnen praten: ‘’Daniel, ik zie jou met je armen over elkaar op de grond zitten, wat is er aan de hand?’’, ‘’Oh mag je niet meespelen met Mees? Ik zie dat dat jou erg verdrietig maakt en dan: ‘’Wat zou je nu graag willen?’’

- De pedagogisch professionals zoeken naar een **passende reactie** op de signalen die de kinderen afgeven, door bijvoorbeeld een knuffel te geven, een flesje te geven, een kind naar bed te brengen, hulp te bieden bij schoenen aan trekken, etc. Hierbij maken zij eerst oogcontact met de kinderen en wachten de reactie af voordat zij reageren. Bij peuters en dreumesen wordt daarnaast gevraagd wat zij graag zouden willen: ''Wat zou je graag willen?'', ''Vind je het fijn om even bij mij op schoot te zitten?'', ''Wil jij zelf vragen of hij het teruggeeft of zullen wij dit samen doen?"
- De pedagogisch professionals **accepteren** alle emoties en behoeftes die kinderen ervaren en leren de kinderen op welke manier zij deze kunnen uiten. Soms heeft een kind het nodig zich (op een veilige manier) af te reageren. Binnen duidelijke en veilige kaders laten de pedagogisch professionals dit dan ook toe. Bijvoorbeeld door kinderen die boos zijn even in een kussen te laten stompen, of door kinderen die heel veel energie hebben even buiten te laten rennen en schreeuwen.
- De pedagogisch professionals **benoemen** naast de gevoelens van de kinderen, ook hun eigen gevoelens door middel van de **ik-boodschap** van Thomas Gordon: ''Ik vind het een beetje spannend wanneer jij zo op de bank staat, want hierdoor kun je vallen. Ga maar weer op je billen zitten'', ''Ik voel dat je met je voeten tegen mij aan trapt Sanne en dat doet mij pijn. Ik wil dat je daar mee stopt. Je mag wel met je voeten tegen de bal trappen.'' Op deze manier leren kinderen woorden te geven aan gevoelens en hier ook rekening mee te houden.
- De pedagogisch professionals houden de piramide van **Maslow** (zoals deze omschreven staat in het pedagogisch kader) aan als richtlijn voor het stellen van prioriteiten in het **reageren op signalen** van kinderen. Het gebeurt namelijk wel eens dat verschillende kinderen op hetzelfde moment verschillende behoeftes hebben. Zo zal een pedagogisch professional eerst inspelen op het kind dat honger heeft door een flesje te geven en daarna inspelen op de behoefte van het andere kind dat graag wil gaan knutselen. Natuurlijk wordt dit altijd in woorden uitgelegd aan de kinderen: ''Teun, ik ga eerst even Jaylinn een fles geven want zij heeft hele erge honger. Daarna ga ik met jou knutselen. Wil je mij anders eerst helpen met het geven van de fles?'', zodat zij zich wel gezien en gehoord voelen. Wanneer kinderen dezelfde behoefte hebben en deze niet in één keer vervuld kunnen worden (bijvoorbeeld door met zijn allen iets te gaan drinken of een activiteit te gaan doen), dan bepaalt de leeftijd van de kinderen in welke volgorde de pedagogisch professional hun tegemoet gaat komen in hun behoeftes. Hierbij geldt: het jongste kind eerst.
- De pedagogisch professionals geven gedurende de **dag individuele aandacht** aan de kinderen in de vorm van het begroeten bij binnenkomst en het nemen van verbale en

non-verbale contactinitiatieven zoals: een knuffel, oogcontact maken, het geven van een fruithap op schoot, een aai over het hoofd, een duim omhoog, een knipoog, een open vraag stellen''Hoe was het bij opa en oma?'' en benoemen wat de kinderen doen ''Wat ben jij aan het maken met de blokken?''

- De pedagogisch professionals reageren ook op de **contactinitiatieven** van de kinderen en laten de kinderen merken dat zij de kinderen horen, door oogcontact te maken, het verhaal samen te vatten, te herhalen wat de kinderen zeggen, te knikken, door te vragen en te reageren met een toestemmend geluid. Dit alles valt onder het **actief luisteren** van de communicatiemethode van Thomas Gordon.

Structuur en grenzen stellen

Structuur en grenzen bieden aan kinderen zorgt voor een veilig gevoel. Daarnaast leren ze wat er van hen verwacht wordt en wat zij van anderen kunnen verwachten. Onze pedagogisch professionals bieden kinderen structuur aan op de volgende manieren:

Vaste dagindeling:

De pedagogisch professionals houden een **vaste dagindeling** aan die terug te vinden is in hoofdstuk 3.2 van dit pedagogisch werkplan. Deze wordt herkenbaar gemaakt door bijvoorbeeld liedjes en rituelen te gebruiken, zo worden de handen gewassen voordat wij aan tafel gaan en zingen we een opruimlied wanneer we gaan opruimen. Het bieden van structuur geeft kinderen houvast voor kinderen om vanuit te ontdekken.

Vaste indeling op de groep

Structuur komt ook voort uit **de indeling van de groep**, het meubilair en de materialen die een vaste plek hebben. Verder vinden wij het belangrijk dat de opvang, qua inrichting, een veilige sfeer uitstraalt. Wij zorgen ervoor dat de ruimtes overzichtelijk zijn, dat kinderen altijd gezien worden of oogcontact kunnen maken, dat er nagedacht wordt over de indeling van een ruimte en dat meubilair niet meer dan twee keer per jaar wordt verschoven. Kinderen worden 'wegwijs gemaakt' wanneer er iets is veranderd. Op deze manier weten kinderen precies waar zij welk speelgoed kunnen vinden en blijft de omgeving voor hen overzichtelijk en veelal hetzelfde, wat een gevoel van veiligheid geeft. Daarnaast werken wij bij Kinderopvang Zazou met een **voorbereide werkomgeving,** wat ook bijdraagt aan het bieden van een veilige omgeving.

Vaste gezichten

Stabiliteit in de inzet van pedagogisch professionals op de groepen geeft ook een vorm van structuur. Zo heeft elke groep een aantal vaste pedagogisch professionals. De kinderen kunnen ervan op aan dat zij iedere dag tenminste één van deze vaste pedagogisch professionals zien, wat hen een emotioneel veilig gevoel geeft. Op deze manier kunnen zij een hechte band opbouwen met hun vaste pedagogisch professionals. Als het kind aanwezig is, werkt er altijd minimaal één vast gezicht van het kind op de groep. Er kunnen dus meer pedagogisch professionals, al dan niet structureel, op de betreffende groep werken, naast de 'vaste' gezichten. De **vaste gezichten** worden bepaald per kind, niet op groepsniveau. De pedagogisch professionals in opleiding vallen ook onder de vaste gezichten. Naast de vaste professionals maakt Kinderopvang Zazou gebruik van een vaste invalpool, om zoveel mogelijk stabiliteit op de groepen te krijgen. Naast de pedagogisch professionals zijn ook de pedagogische ondersteuning en de coach regelmatig aanwezig op de groep of de locatie.

Regels en grenzen stellen (Thomas Gordon)

Om tegemoet te komen aan de behoefte aan zelfstandigheid en autonomie van een kind, is het van belang dat een kind ervaart dat er een vaste structuur is en dat er bepaalde regels gelden waar zij zich aan dienen te houden.

- Bij Kinderopvang Zazou zijn dit **positief geformuleerde regels.** Kinderen horen namelijk voortdurend negatieve aanwijzingen: ''Nee!'', ''Mag niet!'', ''Hou op!'', wat allereerst niet ten goede komt aan de sfeer en daarnaast de kinderen er niet toe zet om daadwerkelijk aan ons een verzoek te voldoen. Om deze redenen formuleren de pedagogisch professionals van Kinderopvang Zazou de regels in positieve en activerende vorm, waardoor ongewenst gedrag omgevormd wordt naar gewenst gedrag en kinderen wél aan het verzoek zullen voldoen (Henderson, S., 2012). In plaats van ''Niet met zand gooien'' zeggen wij ''Laat het zand maar in de zandbak.'' ''Niet rennen'' wordt ''Binnen lopen we rustig.''
- Naast dat kinderen **herinnerd** worden aan de regels, worden kinderen ook gecorrigeerd wanneer zij regels overtreden middels de inzet van de **confronterende ik-boodschap** van Thomas Gordon. Deze ik-boodschap bevat drie verschillende componenten, namelijk: het concreet waarneembare gedrag, het gevoel en het gevolg. Door middel van de inzet van deze drie componenten of twee bij jonge kinderen (gedrag en gevolg) worden kinderen aangesproken op hun gedrag en niet op hun persoonlijkheid, leren kinderen wat voor een gevoel en gevolg hun gedrag teweeg kan brengen bij anderen. De ik-boodschap kan alle drie de componenten bevatten, maar het kan ook zo zijn dat de boodschap twee componenten (alleen bij jonge

kinderen) bevat zoals alleen het gedrag en het gevolg, of alleen het gedrag en gevoel. Daarbij kunnen de componenten ook in willekeurige volgorde in een boodschap naar voren komen, bijvoorbeeld eerst het gevoel en dan het gedrag, of eerst het gevolg en dan het gevoel, etc. In de praktijk ziet de ik-boodschap er als volgt uit: ''Ik zie dat je aan het rennen bent Fenna, hierdoor ben ik bang dat je valt en dat je jezelf bezeert/pijn doet.'', ''Ik krijg pijn aan mijn oren wanneer je zo hard praat Gino.''Vaak is te zien dat de inzet van de ik-boodschap er al voor zorgt dat kinderen zichzelf gaan corrigeren.

- Wanneer dit echter niet het geval is, **herinneren** de pedagogisch professionals de kinderen aan de regels op de eerdergenoemde manier: ''Binnen lopen we rustig.''.
- In conflictsituaties gaat de pedagogisch professional **samen** met kinderen (via de overlegmethode van Thomas Gordon) op zoek naar **oplossingen** die voor iedereen aanvaardbaar zijn. De pedagogisch professionals gaan met de kinderen in overleg, waarin de eigen behoeftes worden geuit en gevraagd wordt naar de behoeftes van de kinderen. Van daaruit wordt er samen met het kind naar een oplossing gezocht waarin zowel het kind als de pedagogisch professional zich kan vinden. Het is een respectvolle manier van conflict oplossen, die recht doet aan de behoefte van de pedagogisch professional en aan de behoefte van het kind (Henderson, S. 2012).
- De professionals geven de kinderen **geen straf of time out**. Er wordt samen met het kind gezocht naar **de achterliggende behoefte**, door middel van het stellen van de vraag: ''Wat wil je graag?''. Het kan zijn dat het kind het nodig heeft om uit de (prikkelende) situatie gehaald te worden, dan is rustig aan tafel een puzzel maken of een boekje lezen in de leeshoek een prima oplossing.

Al met al kan gesteld worden dat wij geen gebruik maken van macht bij Kinderopvang Zazou:

- Kinderen worden **niet gedwongen** (tenzij dit om veiligheids-en of gezondheidsredenen niet anders kan).
- Wij zoeken naar **compromissen** (dit mag niet op een verkapte manier om alsnog macht uit te oefenen op het kind).
- Pedagogisch professionals zijn **niet 'de baas'**, maar wel mensen met levenservaring en kennis waarmee zij kinderen kunnen begeleiden in hun persoonlijke ontwikkeling.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van **straffen en belonen**.
- **Ingrijpen** gebeurt alleen om gedrag te stoppen en niet om het kind ervoor te straffen.
- Ook van kinderen willen wij **niet** dat zij **macht** gebruiken.

- Pedagogisch professionals zijn **duidelijk en open** in hun wensen, behoeften en grenzen.
- Pedagogisch professionals hoeven niet alles te accepteren van de kinderen, net zoals kinderen niet alles van de professionals hoeven te **accepteren.**

Het goede voorbeeld

Kinderen leren door te **imiteren**, waarbij de volwassenen en kinderen om hen heen belangrijke voorbeeldrollen zijn. De pedagogisch professionals zijn zich bewust van deze voorbeeldrol en dragen deze uit door zich aan de positief gestelde regels en tradities te houden. Zo zullen ook de pedagogisch professionals met een rustige toon praten, lopen op de groep, de handen wassen voor het eten, etc. Op deze manier leren zij de kinderen gewenst gedrag aan.

Respect voor de autonomie

Bij kinderopvang Zazou wordt ieder kind als individu in de groep gezien, waardoor elk kind volledig tot zijn recht kan komen in de groep. Voor kinderen is **zelfstandigheid** (autonomie) een belangrijke ontwikkelingstaak, waar zij vanaf hun geboorte al mee oefenen. Waar baby's eerst compleet afhankelijk zijn van de zorg van volwassenen, kunnen en willen zij steeds meer zelf doen naarmate zij ouder worden en hebben dan de hulp van volwassenen steeds minder nodig. Kinderen hebben dan ook de ruimte nodig om dingen zelf te ontdekken en te doen en zichzelf te kunnen zijn met al hun karaktereigenschappen, gevoelens, behoeftes, ideeën en opvattingen.

De pedagogisch professionals bieden kinderen hier de ruimte toe door:

- Ieder kind zoveel **mogelijk kansen aan te reiken** om nieuwe handelingen te oefenen en oplossingen te bedenken voor obstakels. Denk hierbij aan het zelf naar een bal laten toe kruipen van baby's, zelf laten aantrekken van de broek bij dreumesen en het helpen met snijden van de banaan met een kindermesje bij peuters. Maar ook het niet meteen verplaatsen van een speelgoedstuk wanneer een kind er tegenaan fietst en hierdoor niet verder kan fietsen, maar het kind juist met woorden te begeleiden naar de oplossing: ''Oh, je stoot tegen de auto aan. Hoe kan je dat nu oplossen?'' Wanneer het een kind lukt om iets zelf te doen of zelf een obstakel te overwinnen, draagt dit bij aan een positief zelfbeeld.
- Zich niet op te dringen aan de kinderen, maar de kinderen de **ruimte te geven** om hun eigen gang te gaan in bijvoorbeeld spel en activiteiten. De pedagogisch professionals zijn terughoudend met ingrijpen, tenzij er een gevaarlijke situatie ontstaat. Zo zal een

pedagogisch professional een dreumes die zelf aan tafel probeert te klimmen ook de ruimte geven om dit zelf te proberen, waarbij zij wel in de buurt en ondersteunend aanwezig blijft. Ditzelfde geldt voor een baby die zich optrekt aan de spijlen van de grondbox en los probeert te staan, de pedagogisch professional blijft **ondersteunend in de buurt aanwezig** maar laat het kind dit wel oefenen.

- Kinderen **hulp aan te bieden** wanneer zij merken dat het, na meerdere pogingen, het kind niet zelf lukt. De pedagogisch professionals bieden dan hulp aan door middel van het geven van tips of door het eventueel voor te doen. Zo kan het zo zijn dat een peuter op de grond zit met zijn schoenen en dat de pedagogisch professional heeft gezien dat het kind meerdere pogingen heeft gedaan om de schoenen aan zijn voeten te krijgen. De pedagogisch professional biedt de peuter dan hulp aan door allereerst tips te geven: ''Misschien gaat het makkelijker als je het klittenbandje van je schoenen losmaakt Mia, probeer maar eens.'' Wanneer het dan nog niet lukt kan de pedagogisch professional voorstellen om het voor te doen: ''Vind je het fijn als ik jou laat zien hoe je het klittenbandje los kan maken?''
- Kinderen gedurende de dag **keuzes** te geven, waardoor kinderen leren om zelfstandig beslissingen te nemen en ook ervaren dat zij hun voorkeuren mogen uitspreken. Zo mogen kinderen bijvoorbeeld kiezen wat zij op hun brood willen, of zij water of thee willen, in welke hoek zij gaan spelen, waar zij gaan zitten aan tafel, of zij geholpen willen worden of niet, etc. Op deze manier proberen de pedagogisch professionals zoveel mogelijk te voldoen aan de behoeftes en voorkeuren van de kinderen.
- **Rekening** te houden met de **gevoelens en behoeften** die de kinderen ervaren. Iedere leeftijdsfase en ieder kind kent zijn eigen gevoelens en behoeften. Om deze gevoelens en behoeften in kaart te brengen zullen de pedagogisch professionals onder andere gebruik maken van actief luisteren, door middel van het stellen van vragen, en het maken van oogcontact. Bijvoorbeeld: ''Paula, ik zie allemaal tranen over jouw wangen stromen, wat is er aan de hand?'', ''Klopt het dat jij daar verdrietig van wordt? Ja, dat snap ik wel'', ''Wat zou je graag willen? Je wilt graag even op de bank een boek lezen, dat mag. Zullen we samen een boekje uitkiezen uit de kast?'', "Balen hè, dan doe je zo je best, lukt het niet."
- De kinderen **de kans te geven** om hun **verhaal** te doen en **emoties** te tonen. Hier geven pedagogisch professionals de kans toe door middel van de bovengenoemde actieve luisterhouding en daarnaast door kinderen suggesties te geven voor het uiten van hun emoties. Denk hierbij aan het krassen met een wascokrijtje wanneer je boos bent of het bijten in een bijtring als je gefrustreerd bent.

- **Geduld** te tonen voor ideeën, oplossingen, initiatieven en gedachtes van het kind, hier waardering voor uit te spreken en hierin meegaan indien de situatie het toelaat. Zo kan het zo zijn dat een pedagogisch professional in gedachten heeft om met stempels en verf te gaan stempelen op een wit papier, maar dat de dreumesen besluiten om met de handen in de verf te voelen en vervolgens de verf uit te smeren op het witte papier. De pedagogisch professionals spreken dan waardering uit voor het idee en laten het toe: ''Hey, Ryan smeert de verf uit met zijn handen. Zo kun je hele grote plekken verf maken op het papier en het voelt een beetje plakkerig he?'' Ook kan het zijn dat een peuter hoort dat een kind heel graag het rode potlood wil dat hij in zijn handen heeft en dan besluit om een extra rode potlood uit de doos met potloden te pakken. De pedagogisch professional spreekt dan waardering uit voor deze oplossing: ''Ik hoor/zie dat je helemaal zelf een oplossing hebt bedacht Frederik! Nu kunnen jullie allebei met een rood potlood kleuren.''
- Te vragen om **medewerking** van de kinderen en **commanderen** zoveel mogelijk te **voorkomen.** De pedagogisch professionals vragen zo bijvoorbeeld aan de baby's of zij naar hen toekomen voor een schone luier ''Kom je bij me voor een schone luier? Ik pak je op en neem je mee naar de verschoonruimte.", vragen aan de dreumesen of zij de bal aan willen geven die iets te hard door de ruimte schiet ''Olivia, zou jij mij de rode bal willen aangeven? Ik vind het namelijk een beetje spannend zoals die door de ruimte vliegt.'' en vragen aan de peuters of zij de auto's even weg willen leggen tijdens het kringmoment ''Yassin, zou jij de auto in de bak willen leggen? Dan kunnen we beginnen met de kring. Na de kring mag jij weer met de auto's spelen.''

Praten en uitleggen

Ieder mens heeft behoefte aan contact. Zo hebben ook alle kinderen de volle aandacht van een volwassene nodig. De pedagogisch professionals staan dan ook voortdurend met de kinderen in contact, doordat zij met de kinderen **praten en hen uitleg** geven. Op deze manier voelen kinderen zich gezien en gehoord, wat ervoor zorgt dat kinderen minder last hebben van frustraties, minder vragen om negatieve aandacht én zich emotioneel veilig voelen op de groep. Daarnaast zorgt het regelmatig praten met en uitleg geven aan de kinderen ervoor dat de cognitieve-, sociale- en taalontwikkeling bevorderd wordt. De pedagogisch professionals zetten deze interactievaardigheid op de volgende manier in:

- De pedagogisch professionals **benoemen al hun eigen handelingen** gedurende de dag, waardoor kinderen precies weten wat er gaat gebeuren en waar zij aan toe zijn. Dit zijn de kleinste handelingen zoals het aantrekken van een broek bij de baby, het

optillen van een baby en neerleggen op de commode, het omdoen van een schortje bij een dreumes en het maken van een staart in de haren van een peuter. Ook wanneer de pedagogisch professional de groep verlaat, benoemt zij dit naar de kinderen en laat de kinderen weten dat hij of zij weer terugkomt. Deze handelingen benoemen pedagogisch professionals ook voordat zij iets gaan doen, naast dat zij het benoemen terwijl zij het doen: ''Alle kinderen mogen aan tafel om fruit te eten.'', ''Dan gaan we nog even een schort om doen. Eerst je ene hand en dan je andere hand, ja zo ja! En dan doen we het klittenband dicht. Zo jij bent klaar voor het fruit eten!''

- De pedagogisch professionals benoemen naast hun eigen handelingen ook de **handelingen van de kinderen en volwassenen** om de kinderen heen en benoemen alles wat er om de kinderen heen gebeurt: ''Yara sprong heel hard op de grond, jij hoorde haar voeten op de grond basispen he?'', ''Fenna moet huilen omdat zij op haar knie gevallen is.'', ''Oh! Gijs probeert jou te aaien zie je dat?'' Het ondertitelen van handelingen zorgt ervoor dat de wereld om kinderen heen begrijpelijker voor hen wordt, wat hen een gevoel geeft van veiligheid en waardering.
- De pedagogisch professionals maken gedurende de **dag non-verbale en verbale contactinitiatieven**, zoals het geven van een knuffel of kus op de wang, het maken van oogcontact, het stellen van open vragen, het vertellen van een verhaal en het geven van positieve aandacht. Hierbij stemmen de pedagogisch professionals de inhoud en taal af op de interesse en het ontwikkelingsniveau van het kind. Zo worden aan baby's en dreumesen voornamelijk gesloten vragen gesteld ''Ben jij zo aan het lachen?'', ''Vind je het wel fijn om even bij mij te zitten?'', ''Heb je zo lekker met oma geknuffeld gisteren?'' en worden aan peuters open vragen gesteld ''Hoe was het in de dierentuin?'', ''Wat vond je van de film?'', ''Wat heb je allemaal met jouw neefje gedaan gisteren?'' Met baby's en dreumesen vindt daarnaast ook non-verbaal contact plaats, aangezien zij nog veelal communiceren middels gebaren, gezichtsuitdrukkingen en geluiden. Zo lachen de pedagogisch professionals terug wanneer een baby naar hen lacht, imiteren klanken die de baby's en dreumesen maken en ondersteunen zij hun woorden middels gebaren door bijvoorbeeld naar de bal te wijzen wanneer zij vragen of de dreumes deze naar hen toe brengt. Kinderen die nog niet zo goed praten, worden ondersteund door middel van het helpen verwoorden van wat de kinderen willen zeggen: ''Klopt het dat je ook graag aan tafel wilt kleuren?'' en het ondersteunen van deze woorden met gebaren (wijzen naar de tafel waar de kinderen zitten te kleuren).
- De pedagogisch professionals **reageren op de contactinitiatieven** van de kinderen en laten zien dat zij de kinderen horen. Dit doen de pedagogisch professionals

door middel van de communicatiemethode van Thomas Gordon. Zo houden de pedagogisch professionals een **actieve luisterhouding** aan door middel van het maken van oogcontact, het luisteren met volle aandacht zonder oordeel, (waarbij de pedagogisch professionals aan de hand van hun reacties laat merken dat zij begrijpt wat er in de ander omgaat), het stellen van open vragen beginnend met ''Hoe'', ''Wat'' of ''Waar'', het geven van een toestemmend geluid en knikken. Op deze manier worden er gesprekken gevoerd in de vorm van een dialoog, waarin kinderen leren te luisteren naar de verhalen van anderen en ook zelf verhalen leren te vertellen met alle ervaringen, ideeën, behoeftes, gebeurtenissen, gedachtes en emoties die daarbij komen kijken.

- De pedagogisch professionals spreken zoveel mogelijk vanuit de eerdergenoemde ik taal (**ik-boodschap**): ''Ik vind het gezellig dat we allemaal aan tafel zitten'', ''Ik heb net geveegd, ik wil de vloer graag netjes houden.''
- De pedagogisch professionals **ondersteunen** kinderen waar nodig **in het vertellen** van hun verhaal, door gedachten, ideeën, gevoelens en behoeften voor hen te benoemen en te vragen of dit klopt: ''Vond je dat misschien spannend?'', ''Begrijp ik hieruit dat je eigenlijk liever met de poppen wilt spelen?'', ''Bedoel je soms dat een kind de bal schiet en een ander de bal tegenhoudt bij het goal?'' Zo komen zij erachter wat er in het kind omgaat en ervaart het kind een luisterend oor. Kinderen gaan hierdoor makkelijker praten over wat hen bezighoudt.

Persoonlijke competenties

Wij zien het als onze taak kinderen de gelegenheid te geven om zich, in een rijke omgeving vol mogelijkheden, te ontwikkelen door veel te spelen en zelf te ontdekken. Bij het bevorderen van **persoonlijke competenties** stimuleren wij de kinderen om het eerst zelf uit te proberen, lukt het niet, dan helpen wij de kinderen. Naarmate kinderen ouder worden willen zij steeds meer zelf doen. In de fase naar zelfstandigheid wordt er goed naar het kind gekeken en een inschatting gemaakt waar het kind op dat moment aan toe is. Ook de verschillende materialen en ruimtes worden daarop afgestemd.

Ontwikkelingsstimulering

De materialen en ruimte bieden de mogelijkheid tot **leren en spelen.** Het kan kinderen nieuwsgierig maken “Hoe werkt zoiets?”, hen aanzetten tot het creëren van iets nieuws “Wat kan ik hiermee bouwen?” of tot symbolisch spel “Wat maken we in het keukentje?”De omgeving kan kinderen aanzetten tot beweging, interactie of rust.
De pedagogisch professional vraagt zich hierbij af: “Waar ligt de interesse van dit kind?”, “Waar bevindt het zich in de ontwikkeling?” en “Wat voor behoeftes heeft het kind op dit

moment?" Ieder kind is uniek en dat maakt het uitdagend om elke dag opnieuw te kijken naar deze basisvragen voor ieder kind.

- Niet alleen de **materialen en omgeving voorbereiden**, maar ook het wat de pedagogisch professional **vertelt** en hoe dit wordt gebracht aan het kind nodigen uit tot leren en spel. Wanneer een pedagogisch professional muziek opzet en gaat dansen in de groep, worden de kinderen uitgenodigd om mee te doen en wordt onder andere de motorische ontwikkeling hiermee gestimuleerd. Wanneer een pedagogisch professional met een aantal kinderen op een beschutte plek met zachte kussens gaat voorlezen, wordt de taalontwikkeling gestimuleerd en zullen de kinderen hier een rustmoment in kunnen ervaren. De kunst is om gedurende de dag hier de balans in te vinden en daarbij te kijken naar de behoeften, interesses en ontwikkelingsfases van het kind.

Voorbeeld materialen per leeftijdsgroep

0-1 baby: Stapeltoren, bakjes, ballen in een mandje, blokken, kussens, flesjes met rijst erin, dozen, auto's, doekjes, rammelaar, zachte poppetjes en figuren.
1-2 dreumes: Stapeltoren, puzzels, bakjes, ballen in mandjes, duplo, blokken, poppen, keukenspullen, wc-rolletjes, flesjes, dozen, treinbaan, auto's, doekjes, dieren, kommetjes, emmers, boekjes, scheerschuim.
2-4 peuter: puzzels, Duplo, blokken, poppenhuis met popjes, poppen, spelletjes voor peuters, verschillende kleuren speelgoed op kleur verzamelen, keukenspullen, kleurpotloden en/of verf, dozen, rijgkettingen, treinbaan, auto's, echte afwasborstel en teil, kleding voor de pop, boeken.

Ook valt er voor alle leeftijdsgroepen te denken aan het aanbieden van natuurlijke en creatieve materialen zoals scheerschuim zand, water, pasta en daarbij bakjes, schepjes en kommetjes aanreiken.

Bevorderen van de sociale competenties

Om aan sociale competenties te kunnen werken, is er **contact** nodig en vormt het **benoemen** en verwoorden van **emoties en behoeften** (zowel van jezelf als van de ander) een belangrijk onderdeel. Stapje voor stapje leren kinderen dit van elkaar en van de pedagogisch professionals, door veel te oefenen en steeds meer zelf te doen.

Interacties tussen kinderen onderling stimuleren

De pedagogisch professionals leren kinderen omgaan met hun eigen behoeften en die van de ander. Zij helpen kinderen erachter te komen waar zij behoefte aan hebben en wat de behoefte van de ander is en om zo veel mogelijk aan ieders behoefte tegemoet te komen, zonder zichzelf of de ander daarbij tekort te doen en samen te werken/spelen. Daarnaast stimuleren pedagogisch professionals kinderen om samen te **spelen/samen** te werken als zij merken dat daar behoefte aan is.

- **Gevoelens en behoeftes benoemen.** Om te kunnen (h)erkennen en later ook invoelen wat een ander voelt, moet een kind eerst bij zichzelf gevoelens ervaren, ze gaan herkennen, begrijpen en onder woorden (leren) brengen. Dit is een leerproces. Het begint bij het benoemen van emoties door pedagogisch professionals "Oh, wat ben jij verdrietig." of "Jij bent boos hè?" Naarmate kinderen ouder worden zullen zij steeds beter in staat zijn om deze gevoelens bij zichzelf en anderen te herkennen en te benoemen.
- Kinderen **zelf behoeften en gevoelens** te laten **benoemen** en wijzen op gevoelens bij anderen "Benjamin wordt er erg blij van."
- De pedagogisch professionals **vragen** naar de gevoelens en behoeften die de kinderen ervaren en wijzen kinderen op de gevoelens en behoeften die hun gedrag bij anderen teweegbrengt. Dit doen de pedagogisch professionals door middel de **ik-boodschap**, het actief luisteren en de overlegmethode van Thomas Gordon.
- De kinderen met elkaar in c**ontact** brengen. De pedagogisch professionals brengen kinderen met elkaar in contact, waardoor zij de kans krijgen hun sociale vaardigheden te ontwikkelen. **Spelenderwijs** ondervinden zij de gevolgen van hun eigen gedrag naar andere kinderen toe en ervaren zij wat goed en minder goed werkt in het contact met anderen. Zij zien ook hoe andere kinderen met elkaar omgaan en wat daar het effect van is. De pedagogisch professionals brengen de kinderen met elkaar in contact door middel van het organiseren van gezamenlijke activiteiten zoals samen verven, samen bewegen op muziek.
- **Extra begeleiding** voor introverte of nieuwe kinderen. De pedagogisch professionals zorgen ervoor dat alle kinderen worden gezien en gehoord. Doordat de pedagogisch professionals vragen stellen aan introverte kinderen komen ook zij in bijvoorbeeld de kring of een groepsactiviteit aan het woord wanneer zij dit zelf ook willen. Wanneer Introverte kinderen het spannend vinden om mee te doen aan een groepsactiviteit, begeleiden de pedagogisch professionals hen door uit te leggen wat er gaat gebeuren in de activiteit en voor te stellen om samen mee te doen. Als het kind eerst liever even wil kijken, dan is dat ook goed. Aan verbaal sterke en/of dominante kinderen leren de pedagogisch professionals dat er ook andere kinderen zijn met ideeën, gedachten,

behoeften en gevoelens en helpen de kinderen hieraan herinneren.

Conflicten in het samenspel

In het contact met elkaar tijdens spel en activiteiten, krijgen kinderen de gelegenheid om sociale vaardigheden eigen te maken. Tijdens deze contactmomenten kunnen er ook conflicten ontstaan. Deze conflicten bieden de gelegenheid om sociale problemen op te lossen en brengt een kind weer verder in zijn ontwikkeling met betrekking tot de **sociale competenties.** Een actieve begeleidende rol vanuit de pedagogisch professionals is hierbij van belang, zodat kinderen die vaardigheden aanleren die nodig zijn om conflicten en problemen op te lossen.

- Allereerst geven de pedagogisch professionals de kinderen de **ruimte** om conflicten en problemen onderling op te lossen, om op deze manier de zelfstandigheid (en weerbaarheid) van de kinderen te stimuleren. Wanneer kinderen er onderling niet uitkomen of als een conflict uit de hand dreigt te lopen, dan begeleiden de pedagogisch professionals de kinderen bij het oplossen van het probleem. Hierin maken zij gebruik van de **overlegmethode** en **actieve luisterhouding** vanuit communicatiemethode van Thomas Gordon.
- Bij jonge kinderen (baby's en dreumesen) en kinderen die nog niet zo goed kunnen praten, **benoemen** de pedagogisch professionals **zonder oordeel** wat zij hebben zien gebeuren. Daarnaast benoemen zij de **gevoelens en behoeften** die zij bij de kinderen zien en vragen of dit klopt. Tot slot dragen zij **een oplossing** aan en vragen of zij dit een goed idee vinden: ''Zullen we anders om de beurt met de bal spelen, dat eerst Eline met de bal gaat spelen en daarna Sam?'', ''Nee? Zullen we dan nóg een bal erbij pakken?''
- Wanneer kinderen eenmaal naar een oplossing toe begeleid zijn, houden de pedagogisch professionals in de gaten of het spel hierna fijn verloopt of **begeleiden dit proces** eventueel door erin bij te sturen of even mee te spelen.

Normen en waarden

Zoals in het pedagogisch kader is terug te lezen vinden wij het bij Kinderopvang Zazou belangrijk dat kinderen bekend zijn met de normen, waarden, gebruiken en cultuur die in de samenleving heersen. De pedagogisch professionals dragen deze waarden, normen, gebruiken en cultuur over op de kinderen door:

- **Als voorbeeldfunctie te fungeren:** De meest effectieve manier om waarden en normen over te dragen, is door ze voor te leven. Professionals zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie en geven zelf 'het goede voorbeeld' in de wijze waarop zij zich

gedragen. De pedagogisch professionals spreken correct Nederlands waarin de standaard gebruiksnormen naar voren komen. Denk hierbij aan de omgang met anderen, zoals iemand aankijken als je tegen hem of haar spreekt en "alsjeblieft" en "dankjewel" zeggen, maar ook aan taalgebruik.

- **Elkaar goedemorgen wensen:** Wij vinden het belangrijk dat ieder kind zich gezien en gehoord voelt, al vanaf het eerste moment van de dag en dat kinderen elkaar ook zien en gedag zeggen. Om deze reden wordt ieder kind dan ook ’s morgens begroet door de pedagogisch professionals, waarbij oogcontact wordt gemaakt en de naam van het kind wordt genoemd. Daarnaast wordt in de kring of aan tafel het “Goedemorgen” liedje gezongen, waarin de naam van elk kind wordt genoemd en aan kinderen worden wordt gevraagd elkaars naam te noemen: “Goedemorgen …(naam van het kind), blij jou weer te zien en wie zit er naast jou, weet jij dat misschien?”
- **Regels opstellen:** Waarden en normen kunnen ook worden overgedragen door ze op te nemen in regels. Bijvoorbeeld: Wij doen elkaar geen pijn en waar je mee hebt gespeeld, ruim je na afloop op. Op deze manier leren kinderen wat er van hen wordt verwacht en wat zij van anderen mogen verwachten. In aanvulling op de eerdergenoemde voorbeeldfunctie, houden de pedagogisch professionals zich net als de kinderen aan de regels die gelden. Wanneer kinderen regels overtreden, worden zij gecorrigeerd middels de **ik-boodschap** van Thomas Gordon en worden zij herinnerd aan de positief gestelde regel.
- **Kinderen kennis laten maken met gewoonten en gebruiken:** Op de groep gelden bepaalde gewoonten, denk hierbij aan het wassen van de handen na het plassen, het herschikken van het speelgoed na het spelen, het zitten op de billen aan tafel etc. De pedagogisch professionals herinneren kinderen aan deze gewoontes en gebruiken, waarbij zij de kinderen waar nodig begeleiden met tips of door het voor te doen.
- **Nationale feestdagen vieren:** Bij Kinderopvang Zazou vieren wij nationale feesten zoals Koningsdag, Sinterklaas en Kerst. Er worden dan bijvoorbeeld activiteiten met de kinderen gedaan zoals pepernoten bakken met Sinterklaas, een kerstboom versieren met Kerst en oudhollands spelletjes spelen met Koningsdag. Daarnaast worden verjaardagen feestelijk gevierd, waardoor ieder kind met zijn of haar verjaardag in het zonnetje wordt gezet. De kinderen en pedagogisch professionals zingen liedjes, de jarige ontvangt een feestelijke muts, een cadeautje en de jarige mag trakteren.

Hoofdstuk 7: zelfstandigheid/autonomie

Zindelijkheid/ ongelukjes

Jonge kinderen kunnen een ongelukje krijgen. Het is begrijpelijk dat kinderen door spanning of het intensief spelen vergeten om naar het toilet te gaan. Wanneer een kind een ongelukje heeft gehad zullen pedagogisch professionals het kind geruststellen en het kind helpen waar nodig. Het kind wordt vervolgens omgekleed en de vieze kleding wordt in een zak in de tas gedaan, zodat dit aan de ouders kan worden meegegeven. In eerste instantie wordt de reservekleding van het kind zelf gebruikt, is dit er niet, dan kan kleding van Zazou worden geleend.

Risicovol spelen

Bij risicovolle activiteiten is het belangrijk om eerst een afweging te maken of er een goede reden is om actie te ondernemen (een risicoanalyse). Het is de kunst om alleen in te grijpen, wanneer er sprake is van een onaanvaadbaar risico. Dit zijn echt grote gevaren zoals: verdrinking, verbranding, vergiftiging en verstikking. Er wordt ingegrepen als een groot gevaar dreigt plaats te vinden. Buiten deze grote gevaren is het belangrijk dat kinderen met risico's om leren gaan. Hierbij kan worden gedacht aan: spelen op hoogte, spelen met snelheid of bijvoorbeeld stoeien. Kinderen leren welke gevolgen gedrag heeft en krijgen hierdoor meer zelfvertrouwen, doordat zij steeds meer over de wereld te weten komen. Daarnaast draagt risicovolspel bij aan de motorische, cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. Verder zijn onze pedagogisch professionals alert op het tipping point, de situatie waarop het spelen overgaat in niet spelen. De gezichtsuitdrukking of het stemgeluid van een kind kan dan wijzen op een angstig gevoel. De pedagogisch professionals signaleren dit en spelen hierop in. Hierbij worden emoties van kinderen benoemd, zodat zij zich gezien voelen.

Kinderparticipatie

De opvang draait om de kinderen. Het is belangrijk om te weten wat er in de kinderen omgaat, te luisteren naar wat er speelt en er vervolgens samen mee aan het werk te gaan. De dreumesen/peuters worden betrokken in het nemen van beslissingen, zoals bijvoorbeeld over de dagactiviteiten. Dit komt ten goede aan het zelfvertrouwen en de autonomie van een kind.

Vorm waarin gesprekken plaatsvinden:

- Praten en spelen afwisselen
- Kinderen zelf keuzes laten maken (bijvoorbeeld met activiteiten)
- Een gesprekje tijdens het spel
- Vragen om ideeën, bijvoorbeeld tijdens het kringmoment of tijdens activiteiten

Hoofdstuk 8: Het pedagogisch coachingsprogramma

De pedagogische coaching bij Kinderopvang Zazou start altijd met een TOB- (Tijd voor Ontwikkeling en Bloei) gesprek. Tijdens dit gesprek wordt onder andere de coachingsvraag achterhaald en het traject tussen de pedagogisch coach en de pedagogisch professional /groep vastgesteld. Daarna krijgen de pedagogisch professionals de tijd om zelf na te denken over hun hulpvraag en over manieren om aan hun eigen hulpvraag te werken. In het tweede gesprek wordt een plan van aanpak besproken, waarna de professional onder begeleiding van de coach aan het werk gaat met zijn of haar eigen hulpvraag. Hierbij wordt gekeken naar welke interactievaardigheden kunnen worden ingezet. Bij het coachen staat de professional centraal. Hij of zij wordt begeleid bij het verder ontwikkelen van zichzelf, maar eigen inzet van de pedagogisch professionals is hierin erg belangrijk. De pedagogisch professionals werken aan hun doelen/hulpvraag, en in het laatste kwartaal van het jaar wordt tijdens het laatste gesprek geëvalueerd en gereflecteerd op de hulpvraag en de coaching.

Daarnaast is er groepscoaching. De coach observeert de groep dagelijks, zorgt voor een fijne groepsdynamiek, signaleert knelpunten in het beleid, verbetert samen met de pedagogisch professionals hun pedagogisch handelen en zorgt ervoor dat het beleid wordt nageleefd. Tijdens het jaar is de pedagogisch coach ook aanwezig bij groepsoverleggen. Tijdens deze overleggen bespreken we de coachingsdoelen van de groep. Ook bespreken we de samenwerking, de sfeer, de communicatie en andere verbeterpunten. Er is ruimte voor eigen inbreng van de pedagogisch professionals, waarbij wij samen met hen brainstormen over het aanpakken van de groepscoachingsdoelen en hierover afspraken maken. Mochten de pedagogisch professionals meer behoefte hebben aan individuele of groepscoachingsgesprekken, dan is dit mogelijk op aanvraag.

Het locatie coachingsprogramma

Naast de individuele of groepscoaching vindt er ook locatiecoaching plaats. Tijdens deze momenten van coaching wordt er bijvoorbeeld verdieping gezocht in de communicatiemethode van Thomas Gordon. Op iedere groep vindt een basisinventarisatie van de Gordon-vaardigheden plaats. Hierna wordt een professional een basiscursus of een verdiepende cursus in de Gordon-vaardigheden aangeboden. Daarnaast is de Gezonde Kinderopvang een recente cursus die Zazou aanbiedt. Hierbij leren pedagogisch professionals over thema’s die de basis leggen voor de ontwikkeling van kinderen, zoals voeding, beweging, media en risicovol spelen. Verder wordt er gecoacht op de interactievaardigheden, de vier pedagogische basisdoelen, de visie van Emmi Pikler, gastvrijheid, het geven van een

overdracht, het werken met baby's. Ter aanvulling worden in 2026 de babygebarencursus, de beleidscursus en de cursus met daarin de onderwerpen: activiteiten, voorbereide werkomgeving en muziek aangeboden.

Benodigde uren per locatie

Dit coachingsplan is gebaseerd op een volledige (100%) bezetting, zodat er nooit een te weinig aantal coachingsuren ingezet worden.

KDV Kleiweg 310
De benodigde coachingsuren 2026 50 uur per landelijke registratienummer = 50 uur 10 uur per FTE (12.5) = 125 uur 50 uur + 125 uur = 175 uur pedagogische coaching benodigd voor KDV kleiweg 310 in 2026

De verdeling van de minimaal 50 uur locatie specifieke coaching van KDV Kleiweg 310 wordt in 2026 op de volgende wijze vormgegeven:

Gordon Communicatietraining (20 uur) Van maart tot en met juli vindt de Gordon Communicatietraining plaats (8 x 2,5 uur = 20 uur).	**Gastvrijheid naar kinderen (2.5 uur)** Het verbeteren van de gastvrijheid binnen Kinderopvang Zazou staat het gehele jaar door centraal Hoe zorgen we ervoor dat we kinderen een tweede thuis bieden en hoe zorgen we ervoor dat kinderen zich gezien en gehoord voelen? In juli vindt een cursus over gastvrijheid plaats (1 x 2.5 uur= 2.5 uur)
Gezonde kinderopvang (10 uur) Onze gezonde kinderopvang trainers zullen in januari en februari een cursus geven gericht op (4 x 2.5): Voeding, bewegen, groen, sociaal-emotionele ontwikkeling, dagritme, slaap, mediaopvoeding, seksuele ontwikkeling,	**Communicatie naar ouders (7.5 uur)** Een keer per jaar vindt er een ouderavond plaats (2.5 uur) Trainingsdagen over de overdracht naar ouders (2 x 2.5 uur= 5 uur) worden gegeven in maart

middelengebruik, hygiëne, fysieke veiligheid, sport en bescherming tegen de zon. (3 x 2.5 = 7.5 uur)	
Werken met baby's (17.5 uur) Van september tot en met december zal de babycursus gegeven worden (5 x 2.5 uur= 12.5) Daarnaast bieden we een cursus babygebaren aan (2 x 2.5 uur= 5 uur)	**Beleid (10 uur)** Tijdens de beleidscursus en de beleidintervisie bespreken we belangrijke beleidspunten. Zo komen de interactievaardigheden, de ongeschreven regels, de visie van Emmi Pikler, de 4 pedagogische basisdoelen en alle beleidsstukken aan bod (mediabeleid, beleid over seksuele ontwikkeling, het pedagogisch kader, de protocollen, de pedagogisch werkplannen etc.). Daarnaast is er ruimte voor eigen inbreng en eigen casussen van pedagogisch professionals. Beleidcursus nieuw: 4 x 2.5 uur
Overige cursus (6 uur) Er worden 3 cursusmomenten aangeboden over het aanbieden van activiteiten, voorbereide werkomgeving, AFAS, het mentorsysteem en muziek (3 x 2 uur) Dit wordt gedaan in februari, maart en april	

De minimale pedagogische coachingsuren (125) van KDV Kleiweg 310 worden op de volgende wijze vormgegeven (2026):

Coachingsuren 1. In januari/februari/maart zullen de TOB-gesprekken zijn (35 uur). De professionals brainstormen over hoe zij hun hulpvraag kunnen aanpakken 2. In maart tot en met begin mei vinden de gesprekken met een plan van aanpak plaats, waarna de professionals aan de slag gaan met hun hulpvraag (35 uur)

3. Groepsgesprekken over coachingsonderwerpen (1 uur per groep x 2 groepsgesprekken per jaar = 10 uur)
4. In oktober tot en met december vindt het eindgesprek plaats, waarin er gereflecteerd wordt op het coachen en de hulpvraag (35 uur)
5. Gesprekken op aanvraag (10 uur)

Hoofdstuk 9: Het monitoren van de ontwikkeling

Bij Zazou wordt de ontwikkeling van de kinderen vastgelegd door observaties via de methode: 'Ben ik in beeld?'. Hierbij worden baby's om de 5 maanden geobserveerd en vanaf 20 maanden zullen de observaties plaatsvinden om de 6 maanden. Deze observaties worden genoteerd in het systeem, waarna de pedagogisch professional deze bevindingen noteert in een rapportage map. Daarna worden ouders gevraagd of zij behoefte hebben aan een gesprek. In dit gesprek worden de bevindingen besproken. Na het invullen van de vragen van het systeem komen er tips om de ontwikkeling van het kind te stimuleren.

Mocht een pedagogisch professional zich zorgen maken over een kind of advies willen over hoe een kind meer of beter gestimuleerd kan worden in de ontwikkeling, kan de pedagoog worden ingeschakeld. De pedagoog van Zazou geeft adviezen aan de pedagogisch professional om de ontwikkeling te stimuleren en adviseert ouders om contact op te nemen met passende instanties als dit nodig mocht zijn. Deze instanties kunnen dan verdere ondersteuning bieden aan het kind. Het signaleren van problemen in de ontwikkeling gebeurt altijd in contact met ouders. Ouders geven toestemming voor het observeren van hun kind. Pedagogisch professionals kunnen zelf naar de pedagoog komen, maar de pedagoog is ook minimaal 1 keer per week op de locatie aanwezig om de kinderen te bespreken en problemen in de ontwikkeling of ongewenste gedragingen te signaleren. Zo nodig worden de mentorgesprekken meerdere keren per jaar uitgevoerd. Daarnaast zijn de pedagogisch coaches dagelijks op locatie. Mochten zij problemen signaleren, dan wordt dit gecommuniceerd naar de pedagogisch professional en wordt zo nodig ook de pedagoog geconsulteerd.

Om te zorgen voor een goed doorlopende ontwikkellijn vindt er bij het overplaatsen van een kind naar een andere groep altijd een overdracht gedaan. Bij de overgang van de babygroep naar de peutergroep en van de peutergroep naar de BSO is er een mondelinge overdracht van de belangrijkste informatie en een bericht in de ouderapp gestuurd naar de nieuwe groep.

Om te zorgen voor een vloeiende doorlopende ontwikkellijn binnen de opvang met het basisonderwijs wordt een formulier ingevuld met de belangrijkste informatie over het kind. Dit overdrachtsboekje wordt aan ouders meegegeven en daarbij is het aan hen de keus of ze dit met de basisschool willen delen. Ook is er een mogelijkheid tot contact met de school om belangrijke informatie te delen (altijd in overleg met de ouder).

BBL'ers/EVC'ers die 50% inzetbaarheid hebben kunnen 3 mentorkinderen begeleiden. De werkbegeleiders ondersteunen hen hierin. De inzetbaarheid is afhankelijk van de behaalde competenties (Zie AFAS: uitleg inzetbaarheid BBL'er en EVC'er). Voor BLL'ers/EVC'ers met een inzetbaarheid van meer dan 50% is geen limiet meer in het aantal mentorkinderen. Pedagogisch professionals in opleiding met een LOI-opleiding begeleiden mentorkinderen wanneer zij klaar zijn met de opleiding, maar worden hier wel al eerder in meegenomen.

Literatuurlijst

Becker, A. (2021). *Inleiding in de pedagogiek* (4e druk). Uitgeverij Van Gorcum. https://www.bol.com/nl/nl/p/inleiding-in-de-pedagogiek/9300000024236562/

Daisy's Opstapje (2018) Leidraad voor de pedagogisch beleidsprofessional

Gezonde Kinderopvang. (z.d.). *Elk kind verdient een gezonde start!*. https://www.gezondekinderopvang.nl/

Gordon, T. (2020). *Luisteren naar kinderen: Dé methode voor overleg in het gezin*. VBK Media. https://boekenbalie.nl/luisteren-naar-kinderen/9789021578668?id=10000815051&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=23076661121&utm_content=&utm_term=

Henderson, S. (2016). In Balans. Opvoeden in de kinderopvang volgens de Gordonmethode. Amsterdam: SWP

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *Wet innovatie en kwaliteit kinderopvang (Wet IKK)*. Rijksoverheid. https://wetten.overheid.nl/BWBR0042648/

Pedagogie. Geraadpleegd op 06 juni 2018, van https://pikler.nl/

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (n.d.). *Mentor in de kinderopvang toewijzen*. Ondernemersplein. Geraadpleegd op 19 februari 2026, van https://ondernemersplein.overheid.nl/wetten-en-regels/mentor-toewijzen/Rijksoverheid. (z.d.). *Kwaliteitseisen kinderopvang en peuterspeelzalen*. https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvang/kwaliteitseisen-kinderopvang-en-peuterspeelzalen

Werken aan kwaliteit van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Geraadpleegd op 08 juni 2018, van https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Werken-aan-kwaliteit-van-kinderopvang-en-peuterspeelzaalwerk

Werken aan sociaal emotionele ontwikkeling. Geraadpleegd op 06 juni 2018, van https://www.gezondekinderopvang.nl/gezondheidsthemas/werken-aan-sociaal-emotionele-ontwikkeling

Wet kinderopvang (BWBR0017017) [Nederland]. (2026, 1 januari). *wetten.overheid.nl*. https://wetten.overheid.nl/BWBR0017017/2026-01-01

Zo doe ik (handleiding). Geraadpleegd op 11 juni 2018, van https://mijn.cedgroep.nl/artikel/527/zo-doe-ik-handleiding.html